

GLASILO
KULTURNO
PROSVETNEGA
DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM
JULIJ 2008
ŠTEVILKA 35
ISSN 1331 - 548x

NOVI ODMIEV

Slovenski dom, naš drugi dom

O DVOJNI LEPOTI IN DVOJNIH TEŽAVAH

Aprila in maja smo imeli spet hude glavobole. Komaj smo si oddahnili po sporu glede ekološko-ribolovne cone, že se je vnovič zapletlo na Dragonji, kjer je najbolj znani prebivalec tega dela Istre po protestih in cestni zaporih začel gladovno stavkati. Spet so nas zapljusnile grobe besede o Slovencih in Hrvatih, daleč od načela prijateljstva in strpnosti, ki ga zagovarjamo v slovenskih društvih na Hrvaškem. Ko so ministri našli salomonsko rešitev z zapornico, smo si oddahnili. Hkrati pa smo se - kot že tolikokrat doslej - morali vprašati: zakaj je bilo treba toliko časa čakati, se zmerjati in podžigati spore, ko pa jih je s trezno glavo in dogovorom očitno mogoče pametno rešiti. Vsaj začasno, do trajnega dogovora. Ali bomo tak dogovor sploh dočakali, je vprašanje za milijon dolarjev. Če bi nam ob osamosvojitvi obeh držav, ali pa še kakšno leto pozneje, kdo dejal, da se bo jara kača mejnega spora vlekla polnih sedemnajst let, bi mu ne verjeli. Nasprotno: zgražali bi se ali smejali. Pa se je zgodilo prav to: Slovenija in Hrvaška sta hkrati praznovali 17. rojstni dan, pa se še vedno prepirata o tem, kam postaviti mejnike. Medtem ko se člani slovenskih društev na Hrvaškem trudimo poudarjati tisto, kar dva naroda povezuje, se nekateri kar naprej trudijo iskati tisto, kar nas ločuje. Komaj se reši stari problem, že se pojavi novi. V Sloveniji (in v drugih evropskih državah) so se zgražali zaradi odločitve Zagreba, da mladoletni turisti potrebujejo overjeno potrdilo za vstop na Hrvaško in da se čez mejo ne sme prenašati hrane, na Hrvaškem (in v drugih evropskih državah) se zgražajo nad uvedbo polletnih in letnih cestnih vinjet v Sloveniji. Še dobro, da obstaja najpomembnejša nepomembna stvar na svetu: nogomet. Evropsko prvenstvo in uspehi hrvaške ekipe so vsaj za nekaj časa zradirali vse druge tegobe in probleme. Za naše smo navijali tudi mi! Tu smo Slovenci na Hrvaškem pač v prednosti. Za naše smo lahko navijali tako letos, ko slovenskega moštva ni zraven, kot denimo leta 2002, ko je doma ostala hrvaška dvanajstERICA. Ali kot je nekoč zapisal Matjaž Rus: "Biti hrvaški Slovenec je 'duplo' lepo in 'duplo' težko. A lepše je govoriti o dvojni lepoti, kakor o dvojnih težavah."

*Naslovnica:
Jakob Petelin
Gallus*

POETIČNI IN SLIKOVITI ZAPISI V ZRCALU

14. maja, na predstavitvi knjige Ivica Glogoškega, ki jo je ilustrirala Darja Lobnikar Lovak, so dvorano Slovenskega doma napolnili člani društva in prijatelji avtorjev.

Knjigo Zapisci u zrcalu (Zapisi v zrcalu) je izdalo Hrvaško-zagorsko književno društvo Klanjec. Avtor Ivica Glogoški je zanimiva osebnost. Po poklicu je gradbeni inženir, ukvarja pa se s prevajanjem, slikanjem, oblikovanjem in še marsičem. Na predstavitvi smo spoznali knjigo, v katero je strnil svoje prevode španskih in francoskih pisateljev ter štirih slovenskih avtorjev: Prešerna, Cankarja, Župančiča in Gradnika. Izjemne ilustracije za knjigo je prispevala Darja Lobnikar Lovak; ilustra-

HRVAŠKA IN SLOVENIJA, PRIJATELJSTVO V BLIŽINI

Ob 15. obletnici navezave diplomatskih stikov med Slovenijo in Hrvaško je Društvo hrvaško-slovenskega prijateljstva (DSHP) izdalo knjigo "Hrvatska - Slovenija, prijateljstvo u bliskosti". Njene predstavitve 8. aprila v Slovenskem domu se je udeležil tudi hrvaški predsednik Stjepan Mesić.

Knjigo je predstavil urednik, veleposlanik, predstavnik Koordinacije hrvaških društev prijateljstva (KHDP) in predsednik DSHP Andrija Karafilipović. Uredništvo, ki so ga sestavljali prof. dr. Stjepan Heimer, prof. dr. Ante Simonić, Predrag Lakičević in Darko Šonc, je vanjo uvrstilo obsežno dokumentarno gradivo o dolgoletnem delovanju društva in osebna pričevanja članov, med njimi znanega zagrebškega Slovenca, našega člana

Slovenski dom, naš drugi dom

cije so bile na ogled na razstavi, ki je bila odprta po predstavitvi knjige.

Kot gost in prijatelj Slovenskega doma je nastopil Enis Kišević, ki je interpretiral štiri pesmi v hrvaškem prevodu: Prešernovo Pesniku, Župančičevo Tiho prihaja mrak, Sonet Charlesa Baudelaira in Koraki Paula Valeryja. V slovenščini je pesmi Pesniku in Tiho prihaja mrak recitirala gospa Andreja Orožen Adamič. Ob koncu pesniškega programa in po predstavitvi obeh avtorjev ter običajnih pozdravnih besedah so za veselo razpoloženje poskrbeli glasbeniki iz Kumrovca, prijatelji avtorja knjige. Vrstili so se valčki, polke, slovenske in hrvaške narodne. Po dolgem času se je v Slovenskem domu tudi zaplesalo. Tradicionalno se je razrezala primerno okrašena torta: v lipovem listu sta bila izpisani imeni Darja in Ivica. Knjiga Zapisci u zrcalu je bila 28. maja predstavljena tudi v Društvu hrvaških književnikov v Zagrebu.

Imeniten umetniški par

Ivica Glogoški se je rodil leta 1955 v Zagrebu. Diplomiral in magistriral je na zagrebški gradbeni fakulteti. Je poklicni projektant in ima svoj projektantski biro. Strokovna in znanstvena dela je predstavljala na kongresih in simpozijih doma in v tujini. V prostem času se ukvarja likovnim in pesniškim ustvarjanjem. Piše pesmi in občasno prevaja s francoščine in španščine. Doslej je objavil zbirko lastnih in prevedenih pesmi Ogdalata i odrazi. Darja Lobnikar Lovak se je rodila leta 1948 v Ljubljani. Končala je aranžersko-dekoratersko šolo v Zagrebu. Center za likovno vzgojo mesta Zagreba na Pantovčaku in v Rokovem perivoju, kjer se je učila slikarstva, tapiserije, keramike in kiparstva, je obiskovala trinajst let. Od leta 1978 slika, od leta 1988 pa tudi kipari. Je članica Društva umetnikov Hrvaške, za seboj pa ima vrsto razstav. Živi in dela v Ljubljani.

Polona Jurinić

OTKRIVANJE TAJNE PRIJEVODA

Pročitavši knjigu prijevoda Zapisci u zrcalu, nemoguće je čitatelju ne postaviti si pitanje o namjeni i smislu tog pothvata. S onu stranu ljepote originala i prijevoda, bez obzira na uspješnost ili diskutabilnost pojedinih prevodilačkih rješenja, koji su razlozi potaknuli prevodioca da u ovome - nesvakidašnjem - obliku predstavi svoj rad? Odsustvo vidljiva ključa koji bi unaprijed i jednoznačno pružio pregled cjeline može dovesti u nedoumicu, a čitatelj je u napasti posumnjati da je postao žrtvom mistifikacije.

Dr. Ivan Borić

Silvina Jermana. Navzoče je v imenu Slovenije, ki predseduje Evropski uniji, pozdravil slovenski veleposlanik v Zagrebu dr. Milan Orožen Adamič. Na predstavitev je prišlo kar 31 veleposlanikov akreditiranih na Hrvaškem, trije odpravniki poslov in številni drugi diplomati iz držav sveta, od severa do juga, od vzhoda do zahoda. Dvorano Slovenskega doma na Masarykovi ulici so napolnili še predstavniki hrvaške vlade, političnih strank, hrvaške diplomacija, vojske in cerkve. Osrednji gost je bil hrvaški predsednik Stjepan Mesić.

Odmeven govor hrvaškega predsednika

Hrvaški predsednik je v odmeven referat o stanju in prihodnosti odnosov med Hrvaško in Slovenijo strnil zgodovinsko dogajanje od osamosvojitve obeh držav do danes. Dejal je, da danes ni lahko govoriti o odnosih med državama, zlasti s perspektive predsednika Republike Hrvaške, in da je to hkrati izziv in velika odgovornost. Slovenija in Hrvaška sta se hkrati odločili za prenehanje vseh povezav z jugoslovansko federacijo in samostojno pot v državnost. Obe sta se odločili

za evropsko in pot. Medtem ko se je Slovenija s konkretnimi koraki in uspešno približevala cilja, je morala Hrvaška najprej čez dolgotrajno vojno, nato pa se je za nekaj časa izolirala od sveta, predvsem zaradi odnosa do človekovih pravic, medijske svobode in vojnih zločinov. Slovenci so hitro vstopili v Evropsko unijo in Nato, Hrvati pa so šele pred vrati Unije in severnoatlantskega zaveznitva. Tudi ta razkorak je prispeval, da smo se medsebojno oddaljili. V nadaljevanju je Mesić kritično ocenil nerešena vprašanja, trenja zaradi meddržavne meje in zlasti neizplačane vloge nekdanje zagrebške podružnice Ljubljanske banke. Končal je s poudarkom, da je mogoče vsa odprta vprašanja rešiti z jasno politično voljo in pripravljenostjo obeh strani na kompromise. Hrvaško-slovenski odnosi so po Mesićevih besedah dobri, vendar bi lahko bili še boljši in širši. "V tem prepričanju sem delal doslej in bom delal tudi do konca svojega mandata, ker sem prepričan, da je to cilj in dolgoročni interes obeh držav, Hrvaške in Slovenije, zlasti interes slovenskih in hrvaških državljanov," je dejal hrvaški predsednik Mesić.

Franc Strašek

Slovenski dom, naš drugi dom

SLOVENSKI DOM JE
DOM MEĐUNARODNOG
PRIJATELJSTVA

Početak devedesetih, nakon proglašenja nezavisnosti Hrvatske i Slovenije te nakon osnivanja mnogih društava prijateljstva i njihove koordinacije u Republici Hrvatskoj, Slovenski je dom postao popularno mjesto susreta članova tih društava.

U doba naše mladosti krajem pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeća zagrebački je Slovenski dom svake subote bio okupljalište starijih srednjoškolaca i studenata, zbog tako zvanih plesnjaka. Bio je na glasu kao ugodno i sigurno mjesto. Mnogo je vremena od tada prošlo. Odavno su plesnjake zami-

jenili diskači, a nove generacije imaju svoj ukus, svoje navike i želje. Slovenski dom ih u tom pogledu danas sasvim sigurno ne bi zadovoljio. Da li igrom sudbine ili igrom slučaja, početkom devedesetih Slovenski je dom ljubaznošću svojih voditelja širom otvorio vrata i polako postao mjesto održavanja osnivačkih i redovnih skupština društava prijateljstva i

njihove koordinacije, mjesto održavanja predavanja političara i veleposlanika kao i mjesto održavanja izložbi i književnih večeri društava prijateljstva. Slovenski dom, društva prijateljstva i Koordinacija hrvatskih društava prijateljstva (KHDP) u svojim su programima rada pronašli zajednički interes, koji traje sve do danas, a nema razloga da tako ne bude i u buduću.

Srijede sa stranim veleposlasticima

Posebno treba istaknuti zajedništvo u organizaciji tribina KHDP. Sukladno usvojenim godišnjim programima rada, glavni tajnik KHDP vodio je brigu i redovitim održavanjima predavanja naših i stranih političara i diplomata, kojih je cilj bio bolje upoznavanje sa situacijom kod nas, kao i upoznavanje sa stranim zemljama i posebno s njihovim odnosom prema Hrvatskoj. Naši slovenski domaćini redovito su u svojem glasniku Novi odmev bilježili tribine, što danas predstavlja izuzetnu dokumentaciju o suradnji Koordinacije i Slovenskog doma. U preko 15 godina održavanja tribina u Slovenskom domu (1993-2008) tom su bilježenju posebno doprinijeli Darko Šonc, Ilinka Todorovski, Franc Strašek, Črt Škodlar, Polona Jurinić, Silvin Jerman, Milivoj Mutavdžić, Mirjana Sakač i Andrea Šinkec. Čitajući njihove zapise podsjećamo se brojnih susreta i ugodno provedenih večeri pod zajedničkim naslovom "Srijede sa stranim veleposlasticima". Svakako treba naglasiti da su na predavanja u Slovenskom domu, koja su se tradicionalno pri-

ređivala srijedama, dolazili i najugledniji predstavnici javnog, političkog, diplomatskog i kulturnog života u Zagrebu. To je bio izuzetno dobar i vrlo uspješan način promocije Slovenskog doma, ne samo u Zagrebu i Hrvatskoj, nego i u država gostujućih veleposlanika. Takva djelatnost, smatraju naši domaćini, nije doprinosila samo ugledu Slovenskog doma, već i njihovoj matičnoj zemlji, Republici Sloveniji.

Knjiga o 15 godina prijateljstva

Slovenski dom i KHDP dva su puta bili domaćini predsjedniku Republike Hrvatske Stjepanu Mesiću. Prvi nas je puta predsjednik počastio sudjelovanjem na obilježavanju 15. godišnjice Koordinacije, a nedavno je prisustvovao predstavljajući knjige Hrvatsko-slovenskog društva "Hrvatska - Slovenija, prijateljstvo u bliskosti", u kojoj je i on jedan od autora. Osim što su brojni autori posvetili svoje tekstove različitim vidovima prijateljskih odnosa sa Slovenijom i građanima Slovenije,

značajan dio knjige zauzimaju govori velikog broja veleposlanika brojnih zemalja koji su proteklih godina bili gosti Slovenskog doma i Koordinacije. Brojne fotografije i preslici pozivnica i novinskih članaka doprinose dokumentarnosti mnogogodišnjih događanja u Slovenskom domu. Posebnu notu ediciji dali su hrvatski i slovenski

pjesnici svojim stihovima o prijateljstvu i suradnji. Predavanje predsjednika Mesića o hrvatsko-slovenskim odnosima svi prisutni u prepunoj dvorani su očekivali s nestrpljenjem, tim više, što su zadnje vrijeme između dvaju zemalja izbijale neugodne političke iskre, koje su neupućenima izgledale kao da bi mogle izazvati vatru koja bi se teško ugasila. No, govor Predsjednika iako i kritičan, bio je i pun razumijevanja za stanje i reagiranja s iskrenom vjerom u skoro iznalaženje obostrano zadovoljavajućih rješenja..

Dva naroda, ali Europejci

Mi u Koordinaciji i društvima prijateljstva izuzetno cijenimo prijateljstvo naših domaćina u Slovenskom domu. Naši susreti uvijek susreti starih i dobrih prijatelja, koji imaju bliske poglede na značaj i vrijednost održavanja i unapređenja prijateljstva među narodima i među zemljama. To je značajna veza koja nas tolike godine drži zajedno, a nema razloga ne vjerovati da će se ona ne samo održati već i jačati u narednim godinama kada će se i Republika Hrvatska uklopiti u Europku Uniju, u zajednici zemalja bez granica, u zajednicu u kojoj ćemo biti doduše i dalje dva naroda, ali pod istim nazivom - bit ćemo Europejci.

*Stjepan Heimer
Predsjednik Izvršnog odbora Koordinacije hrvatskih
društava prijateljstva*

GALLUSOVA PRIZNANJA ZASLUŽNIM PEVCEM SLOVENSKEGA DOMA

Drugič v zgodovini Slovenskega doma smo letos slovesno podelili Gallusova priznanja našim članom, za njihovo udejstvovanje na področju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti.

Slovesnost, ki smo jo pripravili 11. aprila, se je začela z uvodnim pozdravom Darka Šonca. O življenju in delu Jakoba Gallusa, slovenskega glasbenika in enega največjih mojstrov renesančne zborovske glasbe, po katerem nosijo ime priznanja slovenskega javnega sklada za kulturne dejavnosti, je spregovoril član pevskega zbora Slovenski dom Silvester Vidič. Priznanja je podelila predsednica sveta območne izpostave javnega sklada za kulturne dejavnosti Brežice Alenka Černelič Krošelj. Vsak prejemnik prizna-

nja je ob čestitkah prejel tudi prekrasno vrtnico.

Pevska priznanja ob pevskem programu (mednaslov)

Gallusove jubilejne značke je prejelo enajst članov pevskega zbora Anton Martin Slomšek. Po podelitvi priznanj je pevski zbor pod vodstvom pevovodje prof. Vinka Glasnoviča zapel dve skladbi, in sicer Tri želje (Anton Martin Slomšek) in Ave Marija (Franc Engelhart). Iz pevskega zbora Slovenski dom je priznanja prejelo enaintrideset članov. Pevci so

Slovenski dom, naš drugi dom

tokrat pod vodstvom pevovodje Franca Keneja zapeli naslednje skladbe: Pevec (Anton Foerster), Zate (Mitko Grlj, besedilo Danica Pardo), Rasti, rožmarin (slovenska ljudska, priredil Emil Adamič), Zbadljivka (Emil Adamič), Dve beli brezi (Oto Ceru, besedilo Zmago Rafolt), Pozdravna (V. Polanšek/, E in S. Veliki) in Sem tancua (priredil France Cigan). Po zborovskem koncertu se je druženje nadaljevalo. Pevci, drugi člani Slovenskega doma in gosti smo se veselili ob okusnem prigrizku in dobri kapljici.

Silvester Vidič

NAGRAJENCI PEVSKEGA ZBORA DUHOVNE SEKCIJE ANTON MARTIN SLOMŠEK

- Zlata Gallusova značka za več kot petindvajsetletno zborovsko petje: Dragica Buljan (poje več kot 30 let). - Srebrna Gallusova značka za več kot petnajstletno zborovsko petje: Vinko Glasnovič (zbor vodi 16 let), Jasna Želle in Nada Horš (pojeta 15 let). - Bronasta Gallusova značka za več kot petletno petje v zboru: Aleksander Petroci (poje 13let), Branka Ivanković (poje 12 let), Mila Klarica in Olga Tkalčec (pojeta 6 let) ter Nikolaja Lukić, Anita Škala in Marija Mikulčič (pojejo 5 let).

NAGRAJENCI PEVSKEGA ZBORA SLOVENSKI DOM

- Zlata Gallusova značka za več kot petindvajsetletno zborovsko petje: Slavica Sokolić (poje 34 let) in Dana Neuhold (poje 30 let). - Srebrna Gallusova značka za več kot petnajstletno zborovsko petje: Miroslava Marija Bahun (poje 24 let), Ivanka Nikčević (poje 16 let) in Silvester Vidič (poje 15 let). - Bronasta Gallusova značka za več kot petletno petje v zboru: Stanka Novković, Irena Hribar-Buzdovačić in Marija Nemeč (pojejo 12 let), Klara Žel, Ana Marić, Vasiljka Tovarloža, Lidija Renar, Božica Latinčič, Jadranka Kene, Višnja Mordej, Anton Lah in Marjan Vesel (pojejo 11 let), Jasna Kotrle, Hedvika Čeranić, Ivan Planinšek, Marija Hanžek in

Stjepan Mihaljević (pojejo 10 let), Ivan Bernetič in Majda Piskernik (pojeta 9 let), Marjan Dirnbek, Adica Dobrič-Jelača in Cvetka Matko (pojejo 8 let), Mila Vogleš (poje 7 let) ter Danica Drakšič, Drago Custović in Slaviša Vesel (pojejo 6 let).

Slovenski dom, naš drugi dom

PRIMORSKA POJE 2008

Letos je prireditev Primorska poje potekala že 39. zapored, naš pevski zbor pa se je udeležil že desetič. Tokratna prireditev je bila posvečena 500-letnici rojstva Primoža Trubarja.

Največja posebnost letošnje prireditve Primorska poje je bila, da je potekala v Zagrebu, v Hrvaškem glasbenem zavodu v Zagrebu. Slišali smo, da si je sodelovanja na pevskem srečanju želelo veliko zborov, ki se jim je zdelo zanimivo pokukati v hrvaško prestolnico. O udeležbi so seveda odločili organizatorji. Kot pove že samo ime, se prireditve udeležujejo predvsem zbori iz slovenskega primorja in zbori, ki so s Primorsko povezani. V našem pevskem zboru je veliko članov, ki imajo v tem delu Slovenije prednike in sorodnike. Nekateri so bili na Primorskem celo rojeni. Zato komaj čakamo prireditve, saj nas zanima, ali bo prišel tudi kdo znan. In res vsako srečanje prinese kakšno presenečenje. Če nič drugega, nam kakšen udeleženez prinese pozdrave prijateljev in sorodnikov.

Kako so zveneli pevski glasovi

28. marca je v Hrvaškem glasbenem zavodu potekal res imeniten pevski večer. Jasno je, da je naš pevski zbor v vlogi gostitelja zapel prvi. Naslednji je zapel mešani pevski zbor Slavec iz Solkana pri Novi Gorici, ki nas je že povabil, da jeseni sodelujemo na proslavi v Solkanu. Upam, se bo dogovor tudi uresničil. Nato je zapel oktet Škofije iz Kopra, za njim pa ženski pevski zbor Ivan Rijavec iz Črnega vrha na Idrijo, mešani pevski zbor Primorje iz Ajdovščine in na koncu še moški pevski zbor Tabor iz Lokev pri Sežani. Na koncu je moški pevski zbor Tabor res po moško zapel. Njihovi glasovi so bili najmočnejši. Ti moški! Kadar zapojejo, se jih sliši, ne glede na to, ali je pesem tiha ali glasna. Zagrmijo, ko je potrebno. Če strnem: spremljali smo odličen zborovski koncert.

Večerno veselo druženje

S koncem koncerta ni bilo vse končano. Sledilo je druženje v podaljšku koncertne dvorane. Ko so se odprla vrata, smo na mizah zagledali dobrote z raznjia in še veliko lepih jedi. Bilo je tudi vina, ki ga nikoli ne zmanjka. Po dišeči pojedini, ko so vsi zadovoljno napolnili svoje želodčke, se je začel sproščen koncert, na katerem so zbori pokazali, kaj znajo zapeti po uradnem programu. Sledili so druženje, spoznavanje, izmenjava telefonskih števil, pogovori o sorodnikih, iskanje korenin in povezav, razprava o tem, ali smo tisti z enakim tim priimkom v sorodu ali ne, izmenjava CD-jev z družinskih srečanj in obljub, da se bomo večkrat slišali. Srečanje je trajalo dolgo v noč, gostje iz Slovenije so morali oditi, saj je bila pred njimi še dolga pot do doma. Pozdravi, poljubi, roke v zraku, ki sredi noči sporočajo - na svidenje, pridite spet, bilo je lepo, bilo je imenitno, upamo, da nas ne boste pozabili... Pozabila sem povedati, da nas je bilo prek 150. In če se nismo uspeli z vsakim vsaj malo pogovoriti, ni nič čudnega, ali ne?

Miroslava-Maria Bahun

S ŠOPKOM NA RAZSTAVO V VUKOVAR IN OSIJEK

Vodja kreativne delavnice Šopek Jaša Šimunović nas je popeljal v svoj Vukovar. Izdelki naše delavnice so bili v mestni knjižnici razstavljeni 25. aprila. Naslednji dan je razstava gostovala v osiješkem slovenskem društvu Stanko Vraz.

Vukovarska mestna knjižnica je popolnoma obnovljena in je zelo moderna. Toplo nas je sprejela ravnateljica Antonija Kukuljica. Za razstavo je bil na voljo zelo lep prostor in naše kreativke so na zidne panoje postavile svoje slike v olju, na mizo in po policah pa položile šopke, pisanice, poslikane steklenice in vaze. Razstavo, ki je bila odprta to popoldne, je obiskalo veliko Vukovarcev, ki so bili navdušeni nad umetninami. Po pozdravnih besedah ravnateljice je o Slovenskem domu spregovoril podpredsednik Franc Strašek, kreativno delavnico pa je predstavila Stanka Novković. Svoje Vukovarce je nagovoril tudi Jaša. Zelo dobro ga poznajo, saj je imel veliko samostojnih razstavah, sodeloval pa je tudi na skupinskih razstavah in slikarskih kolonijah. Jaša se s slikarstvom ukvarja že več kot dvajset let.

Ogledali smo si herojsko mesto

V soboto nas je Jaša popeljal v vukovarsko splošno bolnico, kjer je v kletnih prostorih muzej s spominsko sobo. Zbirka pripoveduje o ranjenih v domovinski vojni in prikazuje, kako je bolnica delovala v strahotnih časih obrambe Vukovarja. Jaša je bil v njej zaposlen od leta 1962 do padca Vukovarja, 19. novembra leta 1991, ko so ga zajeli. Popoldne, po prijetnem druženju v penzionu družine Diberto, smo obiskali pokopališče braniteljev, kjer sta se nam vtisnila v spomin veliko polje belih križev in monumentalni spomenik vsem padlim za Vukovar. Obiskali smo tudi Ovčaro, kraj, kjer je bila skupna grobnica 220 pobitih ranjencev iz vukovarske bolnice. V Vučedolu smo doživeli Donavo v vsej svoji lepoti: tu je Donava najširša in pred nami je bil Orlov otok. Vučedol je bil priljubljena izletniška točka Vukovarcev, danes pa žal propada. Po prisrčnem slovesu od naših gostiteljev iz mestne knjižnice smo se sprehodili po mestu. Vojne rane so vidne še marsikje. Posebej so nas navdušili čistost mesta ter veliki

nasadi cvetja in urejeni parki. Življenje se vrača v to herojsko mesto na Donavi, kot se je vrnila štorcklja na porušeno zgradbo pred knjižnico.

Pri rojakih v Osijeku

V zgodnjih popoldanskih urah smo prispeli v Osijek, mesto na Dravi. Pričakal nas je Zvonko Horvat, tajnik mladega slovenskega društva Stanko Vraz, ki ima svoje nove prostore v središču mesta. Prostor je zelo lep, vendar še neopremljen. Ko so naše kreativke okrasile zidove s svojimi slikami, na mizah pa razstavile svoje šopke, pisanice, poslikane steklenice in vaze, je prostor oživel. Na otvoritev razstave so prišli Slovenci iz Osijeka in njihovi prijatelji. To je bilo prvo srečanje članov osiješkega društva na prireditvi umetniške vrednosti. Po pozdravni besedi predsednice društva Sabine Koželj Horvat so Slovenski dom iz Zagreba in kreativno delavnico predstavili Franc Strašek, Stanka Novković in Jaša Šimunović. Čeprav je deževalo, nas je gostitelj Zvonko Horvat popeljal po središču Osijeka in ob obali Drave. Jaša je opeval svojo Donavo, Zvonko svojo Dravo in tako je do danes ostal dvom, katera reka je lepša...

Polona Jurinić

Jakov Jaša Šimunović se je rodil leta 1941 v Jezeru pri Jajcu. Po vojni je ostal brez staršev in pri osemnajstih mesecih so ga posvojili v Vukovar, kjer je končal višjo ekonomsko šolo ter se leta 1962 zaposlil v splošni bolnici kot ravnatelj nabave. 19. novembra leta 1991 je bil zajet. Z

ostalim osebjem so ga odpeljali v vojašnico, od tam pa je s konvojem prispel v Zagreb, kjer danes živi kot upokojenec s statusom branitelja. Ukvarja se slikarstvom. Po mirni reintegraciji vzhodne Slavonije je imel v Vukovarju s petimi someščani, ki živijo v Zagrebu, zelo odmevno razstavo. V Slovenskem domu se je vključil v mešani zbor. Člani zbora skupaj praznujejo rojstne dneve in ko je praznovala Adica Jelačić, ji je podaril šopek vijolic, ki ga je sam izdelal. Porodila se je zamisel o kreativni delavnici. Šopek je nastal leta 2005. Člani delavnice izdelujejo papirnato cvetje, šopke, in božično okrasje, poslikavajo steklenice, vaze in velikonočne pisanice. Naše kreativke Hedvika, Nada, Marija, Stanka, Višnja, Adica in Majda so začele tudi slikati olja na platnu. V načrtu imajo suhi pastel in akvarel. Kreativna delavnica Šopek je štirikrat razstavljala v Slovenskem domu, in sicer na tematskih razstavah za božič in veliko noč, enkrat pa v Pulju.

UPRAVNI ODBOR O PRIVABLJANJU NOVIH ČLANOV

Jeseni bo društvo Slovenskem v Zagrebu poslalo vabilo k članstvu in sodelovanju v

društvu Slovenski dom. Upravni odbor upa na velik odziv.

Na seji upravnega odbora Slovenskega doma 13. maja (navzoči so bili vsi člani, razen Jasne Kotrle in Boruta Gulič, ki sta se opravičila), je tekla razprava o tem, kako ravnati v naprej, da bi se dobro organiziranih in kakovostno izvedenih prireditev v Slovenskem domu in izven njega (koncerti, proslave, razstave...) udeleževalo več članov druš-

tva. Skromno obiskane so bile namreč tudi najpomembnejše prireditve, denimo podelitev Gallusovih priznanj, koncert slovenskega komornega orkestra v glasbenem zavodu in koncert slovenske operne dive Marjane Lipovšek. Upravni odbor pričakuje, da se bo stanje izboljšalo jeseni, ko bodo Slovenci v Zagrebu (z volilnega seznama) na dom prejeli vabilo k članstvu v Slovenskem domu.

Franc Strašek

Slovenski dom, naš drugi dom

PESTRO CERKVENO LETO: VAJE, MAŠE, NASTOPI, ROMANJA

Duhovna sekcija Anton Martin Slomšek je bila letos na Primorskem in Gorenjskem, veselila se je s člani, ki so prejeli Gallusova priznanja, poslovili smo se od članice in župnika Metoda Oblaka.

Zelo nas je presenetila novica, da je 25. januarja umrl župnik cerkve Sv. Duh v Velikem Trnu, Metod Oblak (1935-2008). V Zagrebu je zadnjič maševal 28. oktobra lani. "Župnika Metoda so njegovi farani zelo vzljubili. Na njihovi majhni župniji je vztrajal 40 let. Bil je z veseljem duhovnik in se zelo rad udeleževal duhovniških srečanj. V prostem času se je posvetil svojim vinogradom, kjer je preživel veliki del svojega življenja. Na njih je pridelal zelo kakovostno vino in denar od prodanega vina vložil v obnovo cerkve in župnišča," piše v biltenu župnije Sv. Duh. O njegovi priljubljenosti smo se tudi sami prepričali, ko je naš zbor 11. marca lani nastopil na reviji cerkvenih pevskih zborov Sv. Duh - Veliki Trn. Na Cvetno nedeljo (16. marca) smo se mu s sveto mašo zahvalili za vse prijetne trenutke, ki jih je preživel z nami v Sloveniji in v Zagrebu.

Dvakrat na Primorskem, vmes slavje v Zagrebu

11. marca smo se prvič udeležili že tradicionalne prireditve Primorska poje v Štandrežu v cerkvi sv. Andreja. Nastopili smo ob 20.30. uri. Zapeli smo Ave Maria (F. Engelhart), solistični del je enkratno zapel prof. Vinko Glasnović, ter Kyrie Eleison in Sanctus (obe V. Glasnović). Hvala vsem, ki so se udeležili prireditve, s katere smo se v Zagreb vrnili zelo pozno. Letos je bil Velika noč 23. marca. Ta praznik smo proslavili v družinskem krogu. Skupaj smo 11. aprila v Slovenskem domu slavili podelitev Gallusovih značk Javnega sklada Republike

Slovenije za kulturne dejavnosti za dolgoletno delo na področju ljubiteljske glasbene dejavnosti, ki so jih prejeli člani zbora duhovne sekcije. Zlato značko je prejela Dragica Buljan (še je aktivna kot pevka). Srebrne značke so prejeli prof. V. Glasnović, Nada Horš, Aleksandar Petroci, Anita Škala in Jasna Želle, bronaste značke pa Brankica Ivanković, Mila Klarica, Nikolaja Lukić, Marija Mikulčić in Olga Tkalčec. Za petje pri obeh zbori je srebrno značko prejela Miroslava-Maria Bahun, bronasto pa Ivan Bernetič. Na proslavi so pevci zapeli dve pesmi pod vodstvom dirigenta Vinka Glasnovića. 26. aprila smo

romali na čudovito Sveto Goro, naslednji dan pa smo v vrhniški cerkvi sv. Pavla zapeli pri redni maši. Na Vrhniki smo si ogledali izvir reke Ljubljanice na Močilniku. V Šentvidu pri Ljubljani smo se poslovili od prof. Martine Koman, ki je pripravila pestro romanje in druženje v Sloveniji, naši drugi domovini.

Majska srečanja in romanje

Na Binkošte, 11. maja, je bila sv. maša za našo pevko Matildo Novak, ki je umrla 16. aprila. Na slovesu je Ave Maria enkratno

zapel Velimir Hrzan, član zbora Kralj Zvonimir profesorja Vinka Glasnovića. 17. maja smo ob 17. obletnici slovenskih maš v Zagrebu romali v Podbrezje, k župniku Janezu Riharju, ki nam je 19. maja leta 1991 v cerkvi sv. Roka prvi podaril sveto mašo v slovenščini. Za spomin smo mu v imenu KPD Slovenski dom Zagreb podarili knjigo "Hrvatska - Slovenija, prijateljstvo u bliskosti" in novo številko Novega odmeva, da bo lahko obujal spomine na Zagreb. V Šentvidu pri Ljubljani smo se ob kavici zahvalili profesorici Martini Koman. 25. maja je maševal Robert Smodiš. Z njim je tudi tokrat prišla častna sestra iz Zagreba, ki se nam po maši pridruži pri klepetu, pesmi in prigrizku v Slovenskem domu. Še zadnja sv. maša pred počitnicami je bila 8. junija (dekan Anton Trpin), naslednja bo septembra. Za 2. avgust (Porcijunkula) nas je kapucin pater Roman Motore spet povabil, da pojemo pri dveh mašah v Krškem. Znova se moram zahvaliti vsem Hrvatom in Slovencem, ki prihajajo na vaje in maše, da ohranimo slovensko besedo. Kdor poje, dvakrat moli!

Olga Tkalčec

RAZSTAVA O IZGONU SLOVENCEV 1941-1945

19. marca smo v Slovenskem domu odprli razstavo o izgonu Slovencev med drugo svetovno vojno. Razstavo je pripravila zagrebška organizacija Društva izgnancev Slovenije in Društvo izgnancev Slovenije. Na otvoritev so prišli številni ugledni gostje.

Razstava je na enaindvajsetih. Rpanojih prikazala raznarodovalne ukrepe okupatorjev, priprave na izselitev Slovencev s Štajerskega in Gorenjskega v Srbijo, na Hrvaško in Bosno ter izgon prebivalcev iz Posavja in Obsotelja v nemška taborišča, na prisilno delo. Prikazan je tudi izgon na Madžarsko, izgon Koroških Slovencev, življenje Slovencev v izgnanstvu in begunstvu ter trpljenje več kot 20 tisoč otrok v taboriščih. Po okupaciji Slovenije leta 1942 so Slovenijo razkosali na štiri dele. Največja so zasedli Nemci in Italijani, manjša dela pa Madžari in NDH. Pregnanih je bilo prek 65 tisoč Slovencev. Načrt je predvideval izgon 220 tisoč ljudi. Na domove izgnanih so naselili kočevske Nemce ter Nemce iz Besarabije in Dobrudže.

Slovesna otvoritev razstave

V pozdravnem govoru je predsednik Krajevne organizacije Društva izgnancev Slovenije Zagreb (KS DIS) Alojz Kramar med drugim dejal: "Veliko ljudi je umrlo v izgnanstvu, mnogi so bili ubiti na zverinski način, med njimi moj oče v taborišču smrti Jasenovac. Umirali so tudi na dolgi poti domov po osvoboditvi. Mi smo žive priče strahot, trpljenja, strahu, lakote in ponižanja. Zato je pomembno, da mlade naraščaje seznanjamo z resnico, kaj se je s Slovenci dogajalo v drugi svetovni vojni." Predsednica Društva izgnancev Slovenije (DIS) Ivica Žnidaršič se je zahvalila vsem, ki so sodelovali pri pripravi razstave in izkazali pozornost delu slovenske zgodovine, ki ne sme utoniti v pozabo; z razstavo bodo

dopolnili muzej v Brestanici. Spomnila je, da sta Hitler in Himmler v vseh pokrajinah tretjega rajha ustanavljala posebna taborišča za izgnane Slovence, ki so jih tja prepeljali s 140 vlakovnimi transporti, kot živino, in jih tam zaprli in zaslužjili. Preživeli izgnanci smo, kot je dejala,

žive priče množičnih zločinov fašizma in nacizma. Tudi 66 let po izgonu žrtve vojnega nasilja spomine občutimo globoko čustveno in prizadeto. Trpljenja je bilo preveč za eno samo življenje in preveč za narod, da bi smelo v pozabo.

Še se bomo srečevali

Žnidaršičeva je naštel najpomembnejše naloge DIS, in sicer priprave na prvi evropski kongres izgnancev in beguncev, ki bo v Sloveniji 6. junija 2009, nadaljnje zbiranje spominov na izgnanstvo in prizadevanje, da bo žrtvam vojne poplačana premoženjska škoda. Med gosti na otvoritvi sta bila tudi podpredsednik DIS Janez Komljanec in slovenski veleposlanik v Zagrebu Milana Adamič Orožen, ki je navzočim namenil nekaj lepih besed. Prisotne je v imenu Slovenskega doma pozdravil podpredsednik Franc Strašek. Ivica Žnidaršič je veleposlaniku, Slovenskemu domu in zagrebški organizaciji DIS podelila simbolična darila. V kulturnem programu sta imenitno natopili sopranistka Korana Biondić in pianistka Lana Bradić, ki sta izvedli pet skladb Rada Simonitija, Giacomina Puccinija in Johanna Straussa. Posebno zahvalo si zaslužita brata Alojz in Peter Rupar, ki sta razstavo postavila in nam nazdravila z domačim Jagermaistrom. Člani zagrebškega DIS so prispevali prigrizek a gosti iz Ljubljane so prinesli potice, ob katerih smo se družili po otvoritvi razstave.

S. A. Kramar

Slovenski dom, naš drugi dom

PRVI PETEK: MARCA OSAMOSVOJITEV PRLEKIJE, MAJA PRISILNA POROKA

Aprila tradicionalnega veselega druženja na prvi petek v mesecu ni bilo, saj je bil Zagreb tisti konec tedna ohromljen zaradi obiska ameriškega predsednika. Marčni prvi petek je bil referendumsko obarvan, majskega pa je zaznamoval poročni obred. Vabljeni na prvopetkovska druženja!

Na marčni prvi petek Silvina ni bilo. Slavkov petkov parlament ni delal. Zakaj? Bil je referendum za osamosvojitvev Prlekije od slovenske države. Volivci so izbirali med tremi sistemi prleške vladavine: socializmom, kraljevino in komunizmom.

Referendum za Prlekijo

Prvi sistem je zagovarjal Tone Jager, ki je na zemljevidu narisal meje Prlekije, od reke Mure do reke Pesnice. Povedal je, da država politično ne bo omejena, jezikovno pa, saj se bo uradno gučilo prleški. Imeli bi socializem, kot prej v Jugi, le da bo ta boljši, ker ima Prlekija največ vinskih cest na svetu. Glavno mesto bi bilo v sredini: Sv. Jurij od Ščavnici. Franc Frajtoner je zastopal kraljevino Prlekijo. Zakaj ne bi bili bogati in srečni kot v Angliji! Predlagatelj pa ima tudi kraljevske manire! Slavek Komuna je predlagal komunizem. Pokrit z Umproforjevo kapo, z dvanajstimi odlikovanji in medaljami, je z zvitka prebral novo ureditev Prve prave komunistične države na svetu. Biti mora totalitarna, vsi morajo govoriti in misliti kot vladar. Jezik bo prleški, namesto vojske bosta samo dva častnika, eden pri vladarju, drugi v Evropi, ukvarjali bi se z gospodarstvom, vinogradništvom in turizmom. Toplice v vsako vas! Cerkve bi ohranili zaradi romarskega turizma. Škofovala bi ženska – Klara iz sv. Trojice. Med predstavljanjem ga je prekinil telefon. Klicala ga je žena bivšega predsednika države in opravičila soproga, ki je z osamosvojitvijo že imel izkušnje.

Slovenski dom, naš drugi dom

Po dolgem telefonskem klepetu je zbor občanov v dvorani glasoval. In enoglasno izglasoval kraljevino. Jager je se je pritožil, Slavek pa se je takoj prilizoval kralju, ki mu je obljubil, da bo minister vojske, policije, lovcev in vseh, ki nosijo orožje. Potem so prišli na vrsto slavljenici tega meseca, darila in čestitke, harmonika, veselje. Ko je počila penina, je nekdo iz publike prestrašeno zavpil: «Ali se je že začela osamosvojitve»

Aprilski petkov nič

Namesto aprilskega petka – aprili-li-li. Ni ga bilo. V Zagrebu je bil predsednik ZDA Bush. Silvin je Slavka po telefonu opozoril, da bo promet posebej reguliran in da bodo tramvaji vozili drugače. »Nebuš ovaj puta imal prvi petek,« mu je rekel. In res. V Slovenskem domu se je zbrala le skupinica najbolj gorečih prvopetkovcev, pa še oni so se pred začetkom programa razšli.

Praznik dela, anekdote in poroka

Majski prvi petek je bil 2. maja, ko se v Sloveniji še slavi praznik dela. Zato je Silvin prišel na oder v rdeči srajci, z rdečo kapo na glavi, s šopkom rdečih nageljnov in steklenico penine. Penina je bila za rojstvo njegovega prvega pravnuka. Nato je odkorakal v dvorano, kjer je pokramljal z vsakim obiskovalcem, vprašal, kako se imajo, ali so zdravi, ali so bili v Maksimirju na prvomajskem pasulju. ... Kot je pojasnil, je to storil, ker mu nekateri očitajo, da ni vedno ljubezniv. Nato je doživeto opisal anekdoto, ko je nekoč srečal zelo znanega humorista in ga ogovoril. Ta pa ga je jezno pogledal in pogovor zavrnil. Spet drugič je srečal znanega resnega igralca, ki pa je pogovor prijazno sprejel in sta se prav dobro zabavala in smejala. Je že tako, da so humoristi lahko zelo resne osebe.

Slavko spet ni imel petkovega parlamenta, ker so bili delegati na dolgem vikendu. Zato je uprizoril skeč Poroka, ki ga je sam napisal in režiral, pa še dve vlogi je odigral v njem. Zaročenec je bil Tone Jager, ki se ni hotel poročiti in ga je botra Kristina z verigo pripeljala. Igralce je Slavko angažiral ad hoc, izmed obiskovalcev. Kot prva možna nevesta se je kot brezzoba grda ženska pojavil Slavko. Ženinu je uspelo pobegniti. Druga je bila Milka partizanka iz publike. In ženin je spet pobegnil. Ko se je pojavila Jozefa, nevesta v beli poročni obleki, ženinu ni nič več pomagalo. Za drugega botra je bil iz publike angažiran Silvo. Poročni obred je vodil škof Slavko z mitro na glavi, na kateri je bil na eni strani križ, na drugi pa rdeča peterokraka. Obred so spremljale Slavkove smešnice. Križal se je z levo roko, verjetno zaradi peterokrake in zavzane desnice.

Majski slavljenici so bili zadovoljni z darili iz srečelova in nageljčki iz Silvinevega šopka. Plesalo in zabavalo se je ob zvokih Francove harmonike.

Slaje Krasi

OBISKALI SMO GORENJSKO IN GORIŠKO

Člani duhovne sekcije Anton Martin Slomšek smo bili to pomlad v Sloveniji kar dvakrat. Aprila smo poromali na Sveto Goro pri Gorici, maja pa smo obiskali Podbrezje.

Na Sveti Gori smo bili 26. aprila. Začetekromanjk svetogorski kraljici seže v leto 1539, ko se je po izročilu na Skalnici čudežno prikazovala Marija. Prva cerkev je bila posvečena leta 1544, novo baziliko, samostan, romarsko hišo in gostišče pa so zgradili leta 1924. S Svete Gore smo odšli v Novo Gorico, na Kostanjevico, kjer je zvečer pevski zbor duhovne sekcije pel pri sv. maši. V cerkvenih katakombah smo si ogledali tudi grobnico zadnjih članov francoske kraljeve rodbine Burbonov, ki so jih ob francoski revoluciji leta 1830 pregnali iz Francije. V kripti je pokopan tudi zadnji francoski kralj Karla X. (1757-1836). Naslednji dan je zbor sodeloval pri maši na Vrhniki. Vrtničani so posebej pristrčno pozdravili zborovodjo prof. Vinka Glasnoviča. Pred 58 leti je tam še ne dvajsetleten nadomestil obolelega organista in je s pevskim zborom uspešno izvedel Sattnerjev Assumptio. Na srečanju po maši so takratni pevci obujali spomine skupaj s prof. Glasnovičem.

Znamenitosti Podbrezja

17. maja Ko smo bili v Sloveniji maja, smo najprej obiskali župnika Janeza Riharja v Podbrezju. Ko je bil leta 1991 voditelj Rafaelove družbe in tako odgovoren za Slovence po svetu, je bil prvi duhov-

nik, ki je v Zagrebu po večletnem presledku daroval slovenske maše v cerkvi sv. Roka. Pričakal nas je v podružnični cerkvi na Taboru. Ta cerkev ima dominantni položaj nad okolico in je dobro vidna z avtocesto. Že ime pove, da so se tja zatekali pred turškimi vpadi. Cerkev je bila najprej posvečena sv. Benediktu. Ker do cerkvice vodijo kapelice s postajami križevega pota, je kasneje postala bolj znana pod imenom cerkev Žalostne Matere božje. Zraven

cerkve je spominski muzej Frančiška Pirca. Bil je župnik v Podbrezju v letih 1830-35. Bil je pionir slovenskega sadjarstva, napisal je prvo knjigo o gojenju sadnega drevja. Na povabilo misijonarja Friderika Baraga je šel v Ameriko. Deloval je v ZDA, v državi Minnesota. Poleg misijonskega dela med Indijanci je skrbel tudi za ostale priseljence katoličane. Tudi tam ni prenehal z gojenjem sadnega drevja. Še danes je tam njegovo ime znano, saj so po njem imenovali mesto in nekatere javne ustanove. V Podbrezju je preživljal mladost dolgo časa zamolčani pisatelj Karel Mauser. Lani so pred župnijsko cerkvijo postavili njegov kip, ki ga je izdelal kipar Gorše. Po kosilu v Naklem smo šli na Brezje. Pevski zbor duhovne sekcije je pel pri popoldanskem sv. maši. Zaradi meseca maja in Marijine božje poti so peli večno lepe Marijine pesmi in tudi izvajali mašo Marije pomočnice kristjanov. Zopet smo lahko rekli: doživeli smo veliko lepega

Martina Koman

TRI NOVA SLOVENSKA DRUŠTVA NA HRVAŠKEM

Skupščina zveze slovenskih društev na Hrvaškem je 19. junija v članstvo sprejela tri nova društva: Slovensko društvo Oljka iz Poreča, Slovensko društvo Lipa iz Buzeta in Slovensko društvo Nagelj iz Varaždina.

Predsednica nadzornega odbora Marjana-Mojca Košuta je podala pisno poročilo o materialno-finančnem poslovanju z zaključnim računom za leto 2007, ki ga je skupščina soglasno sprejela. O načrtu dela v letu 2008 je potekala obširna razprava. Skupščina je sprejela sklep o ustanovitvi evropskega urada s sedežem na Reki, ki bo posredoval in pomagal pri pridobivanju sredstev Evropske unije za programe slovenskih društev na Hrvaškem ter drugih združenj iz Slovenije in Hrvaške. Skupščina je tudi sklenila, da bo letošnje vseslovensko srečanje v Šibeniku. Srečanje bosta pripravila Slovensko društvo dr. France Prešeren iz Šibenika in zveza. Vodstvi obeh bosta poskrbela za nemoteno pripravo in potek srečanja. Predsednik zveze je na kratko predstavil tri nova društva, ki jih je skupščina nato s plos-

Slovinci na Hrvaškem

kanjem sprejela v Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem. Polnopravni člani zveze so postali Slovensko društvo Oljka iz Poreča, Slovensko društvo Lipa iz Buzeta in Slovensko društvo Nagelj iz Varaždina.

Skupaj na slovesnosti ob dnevu državnosti

Vsi delegati smo se tega dne srečali še enkrat, in sicer na svečanem sprejemu ob dnevu državnosti Republike Slovenije, ki ga je v Gliptoteki pripravilo slovensko veleposlaništvo v Zagrebu. Po slovenski in hrvaški himni je spregovoril veleposlanik dr. Milan Orožen Adamič, ki je poudaril, da je v svetu malo držav kot sta Slovenija in Hrvaška, ki isti dan z proslavljata enak praz-

nik, dan državnosti. Skupščine zveze in sprejema ob dnevu državnosti so se udeležili Darko Šonc, Franc Strašek, Mira Bahun in Silvester Kmetič iz Zagreba, Milan Grlica, Marjana-Mojca Košuta, Loredana Jurković in Marjana Mirković z Reke, Boštjan Kordiš, Ivan Kosmos in Jadranka Jančar-Erečegović iz Splita, Klavdija Velimirovič, Marija Langer, Milena Križan in Jasmina Dlačić iz Pulja, Kristijan Reisman in Teodor Štuan iz Labina, Vasja Simonič in Tomo Petrač iz Lovrana, Silvin Jerman iz Karlovca, Barbara Njirić iz Dubrovnika, Darja Jusup iz Zadra, Smilja Marinac iz Buzeta ter Mirjam Pram in Marija Ačimović iz Poreča. Delegacij iz slovenskih društev Šibenik, Osijek in Varaždina ni bilo.

Franc Strašek

SLOVENSKA MANJŠINSKA KOORDINACIJE O ZNANOSTI, DENARJU IN NAČRTIH

Predstavniki Slovenske manjšinske koordinacije (Slomak) so se 30. maja sešli v Ljubljani. V ospredju je bilo delovanje Inštituta za narodnostna vprašanja.

Na prvem delu seje so se predstavniki Slomaka pridružili vodstvu Inštituta za narodnostna vprašanja in državni sekretar Zorko Pelikan. Direktorica Inštituta za narodnostna vprašanja Cirila Toplak je predstavila poslovanje in financiranje inštituta, ki je javna ustanova in zato močno odvisen od sredstev,

ki jih pridobi na razpisih Agencije za razvoj raziskovalne dejavnosti. Letos so prijavi enajst projektov, le za dva pa so jim odobrili sredstva. Projekti, ki so namenjeni slovenski skupnosti izven Slovenije, nimajo v razpisih nobene prednosti in so obravnavani kot vsi drugi projekti. Zato je financiranje inštituta v prihodnosti zagotovo vprašljivo. Po petri razpravi je bilo sklenjeno, da je treba področje narodnih manjšin in izseljenstva znotraj znanosti opredeliti kot področje nacionalnega pomena. Pomembno je raziskovanje lastne narodne skupnosti v okviru manjšinskih raziskovalnih ustanov. Slovenska skupnost na Hrvaškem

je še v slabšem položaju, saj nima lasnih raziskovalnih ustanov.

O denarju in vseslovenskem srečanju

V razpravi v drugem delu sestanka so predstavniki slovenske skupnosti iz Italije, Avstrije, Hrvaške in Madžarske izrazili pričakovanje, da bo nova slovenska vlada po volitvah imenovala ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu in da bo slovenski skupnosti zvišala denarno podporo, ki ostaja na isti ravni, zaradi česar je manjšina vsako leto bolj revna. Na ta način ni mogoče razmišljati o razvoju in ohranjanju skupnosti. Potrebno je tudi razmisliti o vseslovenskem srečanju, ki ga pripravlja tradicionalno pripravljena parlamentarna komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu. Slomak predlaga, da bi ga vsako leto pripravili v drugem znamenju. Letos morda v znamenju jezika. Svoja razmišljanja in sklepe bo Slomak posredoval v razpravo tudi na načrtovano jesensko sejo sveta za manjšine pri predsedniku vlade. **D. Š**

DNEVI SLOVENSKE KULTURE V PULJU

V Pulju so letos drugač zapovrstjo potekali dnevi slovenske kulture. Prireditve, ki se je odvijala med 24. in 26. aprilom, je pripravilo Slovensko kulturno društvo Istra iz Pulja.

Z lani smo v društvu sklenili, da bodo dnevi slovenske kulture postali tradicionalna prireditve, s katero bomo svojim članom in someščanom približali živo slovensko besedo in dosege slovenske kulture. Hvaležni smo Istrskemu narodnem gledališču iz Pulja, ki je pred leti pripravljalo dneve slovenske kulture, ki pa so potem ugasnili, a so v javnosti zbudili zanimanje za tovrstno predstavljanje slovenske kulture.

Primož Trubar in mednarodno leto jezika

Z letošnjim projektom smo se začeli ukvarjati že jeseni, ko smo določili okvirni program. Ker je letošnje leto posvečeno obletnici rojstva Primoža Trubarja, smo se povezali z Zavodom za kulturo in turizem Parnas iz Velikih Lašč in Metko Starič, s katero smo se dogovorili, da pri nas postavi njihovo potujočo razstavo Vsem Slovencem. Ker so Združeni narodi to leto razglasili za leto jezika, pa se je rodila zamisel o okrogli mizi, na kateri bi osvetlili sodelovanje Primoža Trubarja in Matije Vlačiča. Našem vabilu so se odzvali Andrej Perhaj, kustos in pedagog iz Javnega zavoda Parnas, dr. Mihael Glavan iz Narodne univerzitetne knjižnice v Ljubljani ter prof. Tulio Vorano, višji kustos v Muzeju Labin. V program smo po lanskoletnem receptu uvrstili tudi gledališko predstavo iz Slovenije. Z Istrskim narodnim gledališčem iz Pulja, ki nam je po zaslugi ravnateljice Gordane Jeromela Kaič na stečaj odprlo vrata, smo kot gostujočo predstavo izbrali avtorsko delo igralcev Celjskega ljudskega gledališča in režiserja Željka Vukmirice z naslovom Borza slovenskih karakterjev, s podnaslovom "takšni smo ali kako sami sebe vidimo". Publiki smo želeli pokazati, kako se smejemo na lasten račun in ji dati priložnost, da se nasmeje skupaj z nami. S koncertom kantavtorja Zorana Predina pa smo želeli ugoditi ljubiteljem zabavne glasbe, še posebej njegovim ljubiteljem. S predskupino Libido je prišla na račun tudi mlajša publika.

Tantalove muke z denarjem

Ko je bil program okvirno načrtan, so se začele tantalove muke, kako priskrbeti dovolj denarja za takšen, finančno precej zahteven projekt. Slovenska podjetja na Hrvaškem in v matični domovini smo skušali prepričati, da se v kulturi (in v športu seveda) najprej najdejo pota sodelovanja in s tem razumevanje med dvema narodoma, kar pa je nedvomno še eden, četudi majhen kamenček v izgradnji čim boljšega prepletanja gospodarstev dveh držav. Mogoče to zveni malo preveč pretenciozno, ampak saj še vedno velja tista, zrno do zrna... In tako smo se kalili na

tem področju in se tudi veliko naučili za v prihodnje. V sponzorstvo so privolili Krka Novo mesto, Helios Domžale in Pršutarna Kras Sežana, v donatorstvo pa Kraški zidar Sežana, Merkur International Zagreb in Lisca iz Zagreba. Vsekakor pa velja omeniti tudi razumevanje mesta Pulj in Istrske županije, ki sta finančno podprla

projekt. Vsekakor smo jima hvaležni, saj sta nam poleg rednih sredstev, s katerimi podpirata delovanje društva, odobrila še dodatna sredstva. To dejstvo še enkrat potrjuje pozitivno ozračje za multikulturalnost in sožitje v Istri, po kateri se naše društvo ponosno imenuje. Da bi vse potekalo gladko in brez spodrseljavev, se je trudil organizacijski odbor, ki so ga sestavljali predsednica mestnega sveta slovenske narodne manjšine Milena Križman, člani društva Bojana Hrobat, Srečko Gnjiđić, Jasmina Ilić Draković in Klaudija Velimirović ter zunanji sodelavec in simpatizer društva Mersad Hašimbegović. K uspešnemu odvijanju celotnega programa so veliko prispevali tudi številni prostovoljci.

Bilo je zanimivo, obiskano in odmevno

Okroglo mizo je vodila profesorica Jasmina Ilić Draković. Profesor Vorano je podal referat o delovanju Matije Vlačiča, čigar delovanje je v hrvaških krajih svojevrsten pandan delovanju Primoža Trubarja na Slovenskem. Razsvetlil je tudi njuna medsebojna srečanja in sodelovanje. Andrej Perhaj nas je na zanimiv in pester način popeljal po poteh Primoža Trubarja, po geografskih in simboličnih. Dr. Mihael Glavan je predstavil svojo novo knjigo, in sicer Trubarjev album Romanje s Trubarjem. Pojasnil je, kako je Trubarjevo delovanje v slovenskem narodu sprožilo narodno samozavest. Gosti so pohvalili eminentnost strokovnjakov, ki smo jih uspeli zediniti za isto mizo. Na otvoritev razstave in okroglo mizo so med drugim prišli Rudi Merljak iz urada slovenske vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu, predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darko Šonc, podžupan Istrske županije Sergio Berrnich ter pastor evangeličanske cerkve v Pulju. Posebej pa velja omeniti, da sta se vse tri dni z nami družili članci društva Lipa iz Dubrovnika, gospe Jožica in Blanka, ki sta se z avtobusom podali na tako dolgo pot. Vsa čast njima in društvu Lipa. Iz bližnjih društev sta se nam zadnji dan prireditve pridružili predsednica društva Oljka iz Poreča Mirjam Pran ter predsednica županijskega sveta slovenske manjšine z Reke Marjana Mirković. Predsedstvo društva je ugotovilo, da je tudi letošnji projekt uspel in je vsem, ki so pri tem sodelovali, izreklo pohvalo. Da pa to ni le samohvala društva, pričajo številni članki v časopisju in prispevki treh televizijskih hiš, predvsem HTV-ja v oddaji Prizma, ter lokalnih televizij, NIT-a in TV Nove. Na spletni strani Zavoda za turizem Parnas iz Velikih Lašč si je še vedno mogoče ogledati njihov prikaz tretjega dne prireditve. Spletno stran je obiskalo čez 150 obiskovalcev (vsaj do trenutka pisanja tega prispevka). Še ena izmed spodbud, da vztrajamo na načrtani poti.

Klavdija Velimirović

V KARLOVCU PO POTI KULTURE IN ZNANOSTI

Karlovški Slovenski dom je med februarjem in majem pripravil cikel predavanj o sedanjosti in bližnji prihodnosti znanosti, tehnologije in družbe.

Soorganizatorja predavanj sta bila Veleučilište Karlovac in mestna knjižnica Ivan Goran Kovačić. Slednja je za predavanja tudi odstopila svoje prostore. 18. februarja je dr. Ante Pavić predaval o proizvodni tehnologiji, 3. marca je bilo predavanje mag. Ljerke Luić o vlogi in položaju informatike v družbi znanja, 17. marca nas je dr. Josip Žunić seznanil z odnosom med intenzivno medicino in etiko, 7. aprila je o fiziki in astrofiziki predaval dr. Mirko Butković, kako z biotehnologijo do zdravja, nam je 21. aprila povedala dr. Marjeta Kralj, 5. maja je bilo predavanje dr. Jasne Plevnik o svetovnih izzivih nacionalnim interesom, 19. maja pa je dr. Darko Vyrobal razmišljal, ali je električni avto realnost ali utopija. Multimedijaska dvorana je bila vsakokrat polna, s čemer se je potrdilo veliko zanimanje za tako vrsto predavanj. Predavatelji so odgovorili tudi na številna vprašanja iz občinstva. Po predavanjih se je nadaljevalo prijetno druženje članov društva in drugih obiskovalcev.

Marina Delač-Tepšić

RAZSTAVA V KARLOVCU SLOVENIJO ČUTIM

Od 15. do 23. aprila v galeriji mestne knjižnice Ivan Goran Kovačić Karlovac, bila je na ogled razstava članov društva pod imenom Slovenijo čutim. O ideji in značenju razstave je govorila Marina Delač-Tepšić in Frida Bišćan. Na razstavi so članice društva pokazale s čim se ukvarjajo v prostem času, i koji su im najljubši predmeti vezani za Slovenijo. Razstavo je odprla najstarejša članica društva Emilija Mrazovec. Bilo je zanimljivo in poučno, izmenjava izkušnj in občutkov. Ob veselem vzdušju smo se dogovorili za slijedeću razstavu.

Marina Delač - Tepšić

OSREDNJA SLOVENSKA KNJIŽNICA NA HRVAŠKEM

Maja sta Karlovec obiskala državni sekretar urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Zorko Pelikan in njegov sodelavec Rudi Merljak. Sešla sta se s člani karlovškega Slovenskega doma in obiskala karlovško knjižnico Ivan Goran Kovačić.

Knjižnica Ivan Goran Kovačić v Karlovcu je glavna mestna in županijska knjižnica, poleg tega pa ima tudi status oziroma vlogo osrednje slovenske knjižnice na Hrvaškem. Leta 1993 so namreč na Hrvaškem za vsako od narodnih manjšin izbrali eno knjižnico, ki je poleg svoje osnovne dejavnosti zadolžena tudi za zbiranje, hranjenje in izposojanje knjig v jeziku določene narodne manjšine. Karlovška knjižnica ima torej poseben oddelek, ki zbira, hrani in posoja slovenske knjige. Prav v osrednjem delu knjižnice je večji prostor, ki ga zasedajo police s slovenskimi knjigami. Določen del teh knjig se iz Karlovca pošilja posameznim slovenskim društvom po Hrvaški; nekaj v začasno izposojajo, nekaj pa v trajno last društvenih knjižnic. Nakup knjig financira slovensko kulturno ministrstvo, personalne in organizacijske stroške poslovanja slovenskega oddelka pa plačuje hrvaško ministrstvo za kulturo. Karlovška knjižnica je povezana s knjižnico Mirana Jarca iz Novega mesta, s katero sodeluje pri pripravi različnih strokovnih prireditev, še posebej tesno pa knjižnici sodelujeta pri nabavi knjižnega gradiva za rojake na Hrvaškem. Ravnateljica karlovške knjižnice Frida Bišćan je po rodu tudi sama Slovenka, članica karlovškega društva Slovenski dom in si zato za razvoj slovenskega oddelka še posebej zavzeto prizadeva. *(sp.j.)*

OBVESTILO

DRAGA MLADIH: MEDKULTURNI ODDIH ZA MLADE

Svetovni slovenski kongres vabi na srečanje Draga mladih, ki bo potekalo od 3. do 6. julija v Novi Gorici, jesenski del pa bo 6. septembra na Opčinah. Na druženje mladih slovenskih intelektualcev iz zamejstva, zdomstva in Slovenije so vabljeni mladi med 18. in 30. letom.

Draga mladih je srečanje z osebnostmi, ki oblikujejo sedanjost slovenskega naroda, sodelovanje v razpravah, poslušanje predavanj, ustvarjanje v kreativnih delavnicah (novinarsko-filmska, glasbeno-plesna, športna, debatna, fotografska, kuharska...) in oblikovanje kritičnega čuta v duhu krščanskih in demokratičnih vrednot. Letos bodo udeleženci skupaj z uglednimi gosti razmišljali o pojmu medkulturne povezanosti. Več informacij na spletni strani www.dragamladih.org, po telefonu 00 386 1 24 28 552 ali po e-pošti: slo.kongres@gmail.com.

NOVI ČASTNI KONZUL V SPLITU

27. marca je novi častni konzul Slovenije v Splitu postal Branko Roglič. Konzularno območje obsega Zadarsko, Šibeniško-kninsko, Splitsko-dalmatinsko in Dubrovniško-neretvansko županijo.

Naslov: **Mažuranićevo šetalište 1, 21000 Split Telefon: +385 21 389 224**

E-naslov: **generalni.konzulat.rep.slovenije@st.t-com.hr**

Uradne ure: **ponedeljek - petek od 9. do 13. ure**

Slovenci na Hrvaškem

ZGODOVINA
ČABARSKEGA KRAJA

Območje Čabra je verjetno najbolj odmaknjeno, a obenem eno od najlepših na Hrvaškem. Knjiga z naslovom **Zgodovina čabarskega kraja (Povijest čabarskog kraja)** je bila predstavljena 21. februarja v Ronjih pri Reki.

Gre za obsežno, 350 strani obsegajoče delo, ki ga je izdala Hrvaška matica, njen avtor Slavko Malnar iz Trstja pa je gradivo o tem delu Gorskega kotarja marljivo zbiral in preverjal več let. Čabarsko območje - ki poleg Čabra obsega naselja Gerovo, Hrib, Plešče, Prezid in Trstje - posebnega zgodovinskega raziskovanja doslej ni bilo deležno, zato je nova knjiga toliko bolj dragocena.

Povezanost Slovencev in Hrvatov

Izčrpno dokumentirana knjiga med drugim govori o dolgoletni povezanosti prebivalstva z obeh bregov Čabranke, ki ga danes deli državna meja. Ta po mnenju Slavka Malnarja postaja z zgodovinarji in politiki čedalje bolj tudi etnična, čeprav take meje med prebivalstvom nikoli ni bilo. O tem zgovorno pričajo isti jezik, običaji, glasba, imena in priimki ter družinske vezi. Razlog je izoliranost odmaknjenega območja, naseljenega že v prazgodovini, katerega razvoj sta zaznamovala železova ruda ter gozdarstvo in lesna industrija. Podatki o prometnih poteh in naseljih kažejo, da sta najstarejša Gerovo in Prezid, več dokumentov pa priča o bojih za prevlado nad njima, zlasti med plemstvom Zrinjskih in Kranjsko. Sledi prvih naseljencev so izpred tri tisoč let, njihova prva omemba pa sega v 15. stoletje, ko so zapisana imena Oswaldt, Žagar, Malnar in Kovač.

O junaku silaku Petru Klepcu

Skozi poglavja o upravi, šolstvu, cerkvi in vsem, kar sestavlja življenje, a s posebnim občutkom za socialno pravičnost in težaško žensko delo, avtor govori o zgodovini tega kraja, ki je zgodovina revščine in nasilja, a kljub težki zgodovini in izseljevanju s trebuhom za kruhom je bilo v obeh Jugoslavijah to območje, kjer praktično ni bilo nepismenega prebivalstva. Simbol njegovega boja za obstanek pa je znani junak Peter Klepec - Piter Klj?pec -, ki ga imajo prav tako za svojega na obeh straneh meje, tako v Osilnici kot tudi v Malem Lugu na hrvaški strani, kjer ga jemljejo tako resno, da ima celo svojo rojstno hišo. Slavko Malnar tudi omenja, da je Klepac (Klepac) pri njih pogost priimek in tudi v tisti hiši, ki je baje njegov dom, so se še zadnji prebivalci poimenovali Klepac. To pač nič ne moti, da legenda še dalje obstaja, pravi. Slavko Malnar je za svojo obsežno knjigo prejel tudi letošnjo književno nagrado Gorančica 2007, ki jo podeljuje Goranski Novi list, priloga reškega dnevnika. Podelili so mu jo na slovesnosti 20. marca v Delavskem domu v Delnicah.

Marjana Mirković

BOGATA ZADRSKA POMLAD:
DRUŽENJE SLIKARJEV,
ŠOLA V NARAVI,
PRIREDITEV O KULTURNI
RAZLIČNOSTI

Slovensko kulturno društvo Lipa Zadar je aprila pripravilo nepozabno druženje v narodnem parku Krka, maja pa je sodelovalo na tradicionalni manjšinski prireditvi o kulturni različnosti in ob tej priložnosti pripravilo likovno razstavo slikarjev slovenskih društev.

Likovniki iz reške Bazovice, splitskega Triglava in zadrške Lipe ter slikarji amaterji iz Sv. Filip in Jakova in iz Zadra so se v Turnju zbrali že 12. maja in so skupaj slikali polnih šest dni. "Zadovoljni smo z odzivom. Cilj je dosežen. Sodelovalo je devet slikarjev amaterjev in lahko se veselimo njihovih dosežkov - dvaintrideset razstavljenih del," je na otvoritvi razstave 17. maja v prostorih kulturnometniškega društva Maslina v Turnju dejala predsednica Lipe Darja Jusup. "Zanimanje je pričakovano. Večina teh slikarjev ima bogat umetniški življenjepis, nešteto razstav, samostojnih in skupnih po vseh večjih mestih Slovenije, razstavljali pa so tudi na Hrvaškem in drugod po Evropi,

še posebej v Nemčiji", je poudaril Jože Arzenšek, vodja likovne sekcije Lipe ter vodja in organizator 1. likovne kolonije Sviben 2008 - Turanj. "To je velik dogodek za ta kraj," pa je dodala Klara Eškinja Glavan, direktorica filipjakovske turistične skupnosti in predlagala, da bi kolonija postala tradicionalna. Na otvoritvi so z venčkom pesmi nastopili člani turanjske Masline. Posebej so navdušili, ko so zapeli Oj, mladosti ti moja. Kolonije sta se udeležila dva člana splitskega Triglava in splitske slikarske skupine Emanuel Vidović, in sicer Ivan Kosmos in Lenka Završček. Iz reške Bazovice sta prišli Marija Omerza, ki je tudi članica likovnega društva Kvarner, in Vida Grbac, ki je tudi članica društev Sv. Kuzma in Damjan ter Plavo svetlo. Iz likovne sekcije Lipa sta sodelovali Zrinka Majica iz Sv. Filip in Jakova in Ingeborg Rončević iz Vrsi, ki je začela risat, ko so na Zadar padle prve granate. Ob hudo bolnem soprogu, ki je danes že pokojni, je na vsako granato odgovarjala z risanjem cvetja. Mladen Paleka in Milka Blagdan sta predstavila olja na platnu.

Čakić, podžupan Zadarske županije Josip Miletić, namestnik zadarskega župana Rade Škarica in predstavnik sveta nacionalne manjšine Republike Hrvaške Ratko Gajica. Med gosti so bili župan Zadarske županije Stipe Zrilić, predsednik predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem in predsednik koordinaci-

Jože Arzenšek se z amaterskim slikanjem ukvarja že od leta 1970; je dolgoletni član Relik Trbovlje, od leta 1986 pa živi v Turnju. Dogodek smo pripravili v okviru predstavljanja kulturne dediščine narodnih manjšin pod pokroviteljstvom mesta Zadra in Zadarske županije.

Kulturna raznolikost - kulturno bogastvo

Ob mednarodnem dnevu kulturne raznolikosti 21. maja je koordinacija narodnih manjšin Zadarske županije, v kateri delujejo albanska, bošnjaška, madžarska, makedonska, slovenska, srbska in italijanska manjšina, že tretjič pripravila dvodnevno prireditev. 23. maja je bila v domu županije predstavljena peta številka skupnega časopisa narodnih manjšin Zadarske županije. V časopisu z naslovom Zadarski most prijateljstva so se Slovenci predstavili s prispevki na štirih straneh. 24. maja se je v domu hrvaške mladine v starem mestnem jedru odvijala kulturna in gastronomska predstavitev sedmih manjšin. Na slovenski stojnici so članice Lipe ponudile različne domače jedi, sladice in pijače. Poleg sirovih jedi, domačih klobas, šunke, ocvirkov in štraube, so obiskovalci lahko poskusili potice vseh vrst, od orehove do pehtranove. V kulturnem programu so se Slovenci predstavili z nastopom citrarskega ansambla brežiške glasbene šole pod vodstvom profesorice Anite Veršec. Izvedli so venček slovenskih pesmi in napevov. Na koncu prireditve se je s tradicionalnimi pesmimi in plesi predstavilo vseh sedem manjšin. Sodelujoče in goste so pozdravili predsednik delovne skupine koordinacije narodnih manjšin Zadarske županije Veselko

je narodnih manjšin Zagreba Darko Šonc, Ivan Kosmos in Lenka Završček iz splitskega Triglava in številni prijatelji Slovenije.

Nepozabno druženje v narodnem parku Krka

19. aprila smo odšli na izlet v narodni park Krka. Še uro pred odhodom je silno deževalo, vendar smo vztrajali in smo vseeno odrinili na pot. Na cilju sta nas pričakala sonce in prelepa narava. Ogledali smo si Skradin, Skradinski buk, slapove Krke, Otavice, Meštrovičev mavzolej. V naravi smo se spomnili književnih velikanov. Obeležili smo 500. obletnico rojstva Primoža Trubarja. O njem nam je predavala Katarina Bezić. Nekaj besed o Petru Zoraniću, duhovniku in književniku, rojenemu pred petsto leti v Ninu blizu Zadra, ki je napisal prvi hrvaški roman Planine, je spregovorila Asja Bajlo. Ob 400. obletnici umetnikovega rojstva je skladatelj Pero Gotovac ustvaril skladbo, za katero je besedilo napisal Tin Ujević. To je tudi vodilna pesem mešanega pevskega zbora Petar Zoranić iz Zadra, ki praznuje 100. obletnico delovanja. Darja Jusup je predstavila ustvarjalnost Marina Držića, rojenega leta 1508 v Dubrovniku. Napisal je Dunda Maroja in Skup, komediji, ki ljudi še danes privablja v gledališče. Po ogledu etno vasi in prve hidroelektrarne, ki je pripeljala elektriko v Šibenik še preden so jo imeli v Ameriki, nas je ladja odpeljala do Skradina. Popoldne smo obiskali še mavzolej Ivana Meštrovića v njegovih rodnih Otavicah. V Zadar smo se vrnili dobro razpoloženi in odločeni, da se tako lepo in poučno druženje ponovi.

Darja Jusup

V DUBROVNIKU O TRUBARJEVI IN DRŽIČEVI USTVARJALNOSTI

Februarja smo se v Dubrovniku spomnili 500-letnice Marina Držića in Primoža Trubarja, aprila smo gostili Dravograjski oktet, junija pa mešani pevski zbor iz Divače.

Letos smo v okviru Feste sv. Vlaha, ko se v Dubrovniku spomnimo mestnega zavetnika, in ob slovenskem kulturnem prazniku pripravili kulturni most z naslovom 500 let Marina Držića in Primoža Trubarja. Pobudnik je bil naš častni član akademik Luko Paljetak, iz Slovenije pa je sodeloval pesnik Boris A. Novak. Cenjena predavateljica sta nam 1. februarja pripravila izjemno zanimivo večer v "Saloči od zrcala" dubrovniške mestne knjižnice. Dogodek so popestrili dijaki umetniške glasbene šole Luka Sorkočević, zbor Angeli in violinist ob klavirski spremljavi. O dogodku je poročala HRT v oddaji za manjšine Prizma. Aprila smo v Dubrovniku prvič gostili Dravograjski oktet. Nastopili so dvakrat, in sicer 25. aprila na terasi hotela Kompas v uvali Lapad, naslednji dan pa na stradunu, na "skalinih" cerkve sv. Vlaha. Za veselo druženje smo imeli na voljo tri dni. V druženju so sodelovali tudi člani dubrovniške klope Maestral, dolgoletni znanci Dravograjskega okteta, s katerimi se pogosto srečujejo na nastopih po Sloveniji. V nedeljo, 27. aprila smo se na letališču poslovili od gostov, z obljubo, da se bomo spet videli. Proslavo dneva državnosti je s programom obogatil mešani pevski zbor Divača, ki je imel dva koncerta, in sicer v katedrali in na "skalinih" cerkve Sv. Vlaha. Pri organizaciji nastopa je sodelovala tudi turistična skupnost mesta Dubrovnik. Na jesen smo preložili dva kulturna dogodka, in sicer predavanje Mance Košir o bralni kulturi ter predstavitev knjige Vrtitačke akademike Luke Paljetka.

Majda Sekula

Slovenci na Hrvaškem

DVE MAJSKI NOVICI IZ LABINA

Društvo Slovencev Labin je maja organiziralo gostovanje dramske skupine slovenskega društva z Reke in se udeležilo izleta Celjsko.

Igralci dramske skupine reške Bazovice, ki jih vodi Alojz Usenik, so z veliko želje in inspiracije izvedli monolog Ivana Cankarja in odlomek iz komedije Glej, kako lepo se začinja dan Zvonimira Bajsiča. Nastopil je tudi član Bazovice Andrej Škedel, ki se je predstavil z nekaj triki, ki so nasmejali obiskovalce. Predstavo in nastop je v prostorih RKUD v Raši navdušeno občinstvo, v katerem je bilo okoli 50 članov društva. Maja so se člani labinskega društva udeležili tudi izleta na Celjsko, skupaj s kolegi iz društva Oljka iz Poreča.

K. S. Reisman

ZAGREBŠKI SVET SLOVENSKE MANJŠINE ZASEDAL V NOVIH PROSTORIH

Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreba je 27. maja prvič zasedal v novih prostorih na Remetincu, na Remetinački ulici 77/b. Osrednja tema je bil razpis za zaposlitev poslovne tajnice ali tajnika.

Na razpis je prispelo precej prošenj. Splošnim pogojem je bil dodan tudi pogoj, da je kandidat ali kandidatka po slovenske narodnosti. Dogovorjeno je bilo, da izbor med tistimi, ki izpolnjujejo vse pogoje, opravi predsedstvo. V skladu s hrvaško zakonodajo naj se sklone delovno razmerje za določen čas, in sicer najprej za dva meseca, z možnim večkratnim podaljšanjem za tri mesece. Svet je obravnaval in sprejel tudi poročilo o materialnem in finančnem poslovanju Sveta v letu 2007. Na seji je sodelovalo štirinajst članov od petindvajsetih.

Franc Strašek

SREČANJE OSNOVNIH ŠOL BREŽICE IN I. CANKARJA ZAGREB

V Slovenskem domu smo 11. marca gostili učence in učitelje osnovnih šol Brežice in Ivana Cankarja iz Zagreba. Prijetnega popoldanskega druženja se je udeležilo približno 70 učencev, večinoma iz sedmih razredov ter ducat njihovih učiteljev, na čelu z obema ravnateljema. (fles)

“Srečanje smo pripravili, da bi spodbudili spoznavanje in povezovanje tudi med mlajšimi generacijami ob meji, ki je nekoč tesne stike vendarle v veliki meri pretrgala, čeprav smo le nekaj kilometrov narazen,” je v uvodnem pozdravu dejal predsednik sveta slovenske manjšine v Zagrebu Darko Šonc, ki je tudi predstavil delovanje slovenske manjšine in njenih društev v Zagrebu in na Hrvaškem. Izrazil je upanje, da je to šele začetek takšnega srečevanja in sodelovanja med šolama ter da sta slovenska manjšina in Slovenski dom vselej pripravljena spodbujati takšne stike med mladimi na obeh straneh meje.

Vsi se nekaj novega naučimo

Tudi oba ravnatelja, Nikola Karić iz zagrebške osnovne šole Ivana Cankarja in mag. Marija Lupšina Novak sta bila navdušena na povabilom in srečanjem. Oba bi si želela, da ne bi bilo prvo

in zadnje. “Današnji dan bo eden tistih, ki se jih bomo gotovo z veseljem spominjali. To srečanje je priložnost, da se vsi nekaj novega naučimo,” je dejala ravnateljica brežiške šole. Učitelji in učenci so potem zelo podrobno predstavili svoji šoli, učne programe, obšolske dejavnosti in uspehe, ki jih na raznih tekmovanjih v širšem merilu dosegajo njihovi učenci, kot posamezniki ali skupine. Spoznali so lahko podobnosti in razlike v učnih programih, organizaciji in načinih dela v šolah, velikosti... Samo delček vsega, kar počnejo v svojih šolah, predvsem v okviru obšolskih dejavnosti, so prikazali tudi z glasbenimi, pevskimi, recitacijskimi, igralskimi in plesnimi točkami. Poleg tega so se pomerili tudi v kvizu iz zemljepisa, katerega delovni naslov je bil Spoznavajmo svojo in sosednjo državo ter Evropo. Pokazali so visoko raven znanja in poznavanja zemljepisnih značilnosti Slovenije in Hrvaške ter Evrope, saj so kljub nekaterim kar zahtevnim vprašanjem, na večino brez težav in točno odgovorili. Na koncu je bil izid praktično izenačen, a resnici na ljubo, ta niti ni bil najpomembnejši.

Zabaven večer ob muzikalu

S kvizom se je končal “uradni” del srečanja, potem pa je, ob skromni pogostitvi, sledilo še sproščeno druženje z osebnim spoznavanjem, kramljanjem, izmenjavo mnenj. Srečanja s tem še ni bilo konec, kajti proti večeru so vsi skupaj odšli še na ogled predstave Briljanteen v znamenito zagrebško Komedijo. Bili so navdušeni, nad predstavo in srečanjem. Na koncu so si zaželeli, da bi se v kratkem spet srečali, morda v Brežicah.

Elizabeta Lebar B.

Novice iz domovine

SLOVENSKO-HRVAŠKI ODNOSI

V znamenju zmerne otoplitve

Aprilski povišani toni V začetku aprila sta slovenski premier Janez Janša in hrvaški predsednik Stjepan Mesić zanetila nov meddržavni besedni ognjem; zatišje po rešitvi problema ekološko-ribolovne cone (ERC) je tako trajalo le nekaj tednov. Janša je namreč omenil možnost, da bi Slovenci na referendumu odločali o ratifikaciji pristopne pogodbe Hrvaška-EU. Tako ni bilo naključje, da je

**SLOVENSKI
DOM**

Mesić v Slovenskem domu v razpravi o dvostranskih odnosih ostro nastopil zoper Slovenijo. Med drugim je dejal, naj si Slovenija ne domišlja, da ji njena trenutna prednost pred nekdanjimi republikami SFRJ zagotavlja stalen privilegiran status, saj bo članica Nata in EU kmalu tudi Hrvaška. Zato bi bilo bolje, če bi bili državni zaveznici in partnerici, ne pa rivali in nasprotnici. Premier Ivo Sanader je ocenil, da takšne Janševe izjave »sodijo v kontekst prihajajoče predvolilne kampanje v Sloveniji«, zunanji minister Gordan Jandroković pa, da ne vidi razloga, da bi Janša moral groziti z referendumom. Mesić je v Slovenskem domu razbu-

ril zlasti z izjavo, v kateri se je osredotočil na hrvaške varčevalce Ljubljanske banke (LB), ki jim je onemogočen dostop do vlog. To je bilo doseženo s »poceni trik, stečajem LB in ustanovitvijo NLB«. Pridržanje denarja, je dejal predsednik Mesić, »lahko opišemo le kot čisti rop«. Na to se je v Ljubljani odzval predsednik uprave »stare« LB, Borut Ožura, rekoč, da so »navedbe popolnoma neutemeljene«. Ožura je pojasnil, da je »sporazum o vprašanih nasledstva, ki ga je podpisala in ratificirala tudi Hrvaška, od junija 2004 za vse države naslednice SFRJ veljavna mednarodna pogodba. V 7. členu C-priloge so se države dogovorile, da se nemudoma začnejo pogajati o jamstvu SFRJ ali Narodne banke Jugoslavije za devizne hranilne vloge v poslovni banki in kateri koli njeni podružnici, in sicer pod pokroviteljstvom Banke za mednarodne poravnave v Baslu.«

Sporni zakon o tujcih

Slovensko javnost je razburil ukrep iz novega hrvaškega zakona o tujcih, ki je podražil potovanje tujih mladoletnikov brez spremstva staršev na Hrvaško. Za slovenske državljane je to pomenilo, da poleg že doslej potrebnega potrdila zakonitih zastopnikov mladoletnika, ki ga izda upravna enota, potrebujejo še soglasje zakonitega zastopnika; to mora biti overjeno in prevedeno pri sodnem tolmaču; potovanje mladoletnikov bi se tako podražilo (prevajanje dokumentov) in bi lahko doseglo tudi ceno 60 evrov. Domneve na slovenski strani, češ da gre za neprijazen sosedski ukrep – podobno kakor so bili Hrvati mnenja, da Slovenija

vinjete uvaja le zaradi njih –, so bile malo verjetne, saj si Hrvaška najbrž ni želela namenoma omejevati pomembnega turističnega prometa. Ker to niso prve težave novega zakona o tujcih, je najverjetnejša razlaga, da gre le za preveliko vnemo in »kreativnost« hrvaških birokratov, ki so sestavljali zakon. Ukrep je Hrvaška, tudi zaradi burnih odzivov iz Češke, nato le omilila, tako da zadostuje potrdilo upravne enote, ki ga je Hrvaška predlagala Sloveniji.

Prvi sestanek mešane komisije

Prva seja mešane slovensko-hrvaške skupine mednarodnih pravnih strokovnjakov, ki bo pripravila

pravni okvir – oziroma sporazum – za prenos mejnega spora pred tretjo ustanovo, je potekala na Reki. »Pogovori so potekali dobro, strokovno in v prijateljskem ozračju,« je po sestanku povedal sopsedsdujoči s slovenske strani dr. Miha Pogačnik. »Obe delegaciji sta predstavili svoje izhodiščne poglede na tematiko in na to, kaj se bo treba dogovoriti, da bi spor lahko predložili pred tretji obvezujoči forum.« Da so pogovori minili v prijateljskem ozračju in v resnični želji, da bi pomagali rešiti mejni spor, ki se brez potrebe vleče že več let, pa je dejal sopsedsdujoči s hrvaške strani dr. Davorin Rudolf. »Normalno je, da se v nekaterih stališčih razlikujemo; upam pa, da bomo

v nadaljnjih pogovorih vse to, kar nas ločuje, uredili, da končno določimo mejo v dobrobit obeh držav,« je dejal Rudolf. Na vprašanje o razlikah med delegacijama pa je dejal, da so se pogovarjali, na kateri forum prenesti spor in da obstaja več možnosti – meddržavno sodišče v Haagu, stalno arbitražno sodišče in arbitražna ad hoc. Delegaciji sta se po Pogačnikovih besedah razlikovali pri načelu pravičnosti. »Za Slovenijo je zelo pomembno, da se spor reši pravično, na način, ki bo zadovoljil interese obeh držav, seveda v skladu z mednarodnim pravom – tukaj ni nobenega dvoma. Treba pa je poudariti, da mora biti rešitev pravična, in to je imperativ, ki ga bo naša država dala kot napotek za nadaljnje reševanje tega vprašanja,« je dejal Pogačnik. Komisija se je drugič sestala v Sloveniji.

Sindikalno obmejno srečanje Janša-Sanader

»Odnosov dveh držav in razvoja teh odnosov ne more narekovati noben posameznik, Joško Joras ali kdor koli drug. Slovenija in Hrvaška imata svoje ustanove, imata skupne komisije, imata politično voljo in odločnost za iskanje rešitev,« je na hrvaškem mejnem prehodu Bregana dejal premier Ivo Sanader, njegov slovenski kolega Janez Janša pa je opozoril na padanje mej in širjenje svoboščin po Evropi, v takšnem času pa je »postavljanje kakršnih koli zaprek, korit ali česar kolic nasprotno dejanje. «Jaz tega ne podpiram,« je dejal Janša. Premiera sta v začetku maja se na Bregani srečala na prvomajsko povabilo obeh največjih sindikatov, Zveze svobodnih sindikatov Slovenije in Zveze samostojnih sindikatov Hrvaške.

Novice iz domovine

Stjepan Mesić »na kavi« tudi o sosedih

Stjepan Mesić je v majski oddaji Hrvaškega radia S predsednikom na kavi dejal, da nima nihče pravice do hrvaškega ozemlja in da bo

tako tudi ob Dragonji. »Tukaj je Slovenija ... Tukaj ni Slovenija. Tukaj je Hrvaška! Če je to Slovenija, kar piše en čudak – ki se zaradi tega [izraza] jezi – je čudno, da nekdo na hrvaškem ozemlju piše 'tukaj je Slovenija'. Tukaj bo Slovenija, če bo meddržavno sodišče [v Haagu] tako odločilo,« je dejal hrvaški predsednik. Na vprašanje, ali tudi on misli, da se razmere med Slovenijo in Hrvaško umirjajo, je Mesić nič kaj umirjeno dejal: »Napisov 'tukaj je to ali ono' smo se naposlušali, vse to smo že videli – v Kninu, Obrovcu, Benkovcu, Slavoniji, Podonavju, kjer so pisali parole 'to je Srbija'. Dejal sem, da tega ne sprejemam, da to ni Srbi-

ja.« Tako je tudi v primeru parol 'tudi tukaj je Slovenija'. Hrvaški predsednik je nato pojasnil, da je tam Hrvaška in da bo tam Slovenija le, če bo tako odločilo sodišče.

Sporazum o urejanju vojnih grobišč

»S tem sporazumom se zavezujemo, da bomo uredili grobišča na slovenski in tudi na hrvaški strani v skladu z mednarodnim humanitarnim pravom; da damo pieteto umrlim in s tem izkažemo spoštovanje,« je ob podpisu meddržavnega sporazuma o urejanju vojnih grobišč med Slovenijo in Hrvaško dejala ministrica za delo, družino in socialne zadeve Marjeta Cotman. »Vesela sem, da je veliko delo, ki se je začelo v letih 2001 in 2002, uspešno končano,« pa je menila druga podpisnica sporazuma, Jadranka Kosor, hrvaška ministrica za družino, branitelje in medgeneracijsko solidarnost. Pripravo sporazuma so pospešili po lanski najdbi nove velike množične grobnice na mariborskem Tezemu ob gradnji avtoceste Maribor–Zagreb, kjer so po ocenah našli med 15.000 in 17.000 posmrtnih ostankov. Kosorjeva je opozorila, da so hrvaški tožilci pristojne slovenske organe že zaprosili oziroma zahtevali imena nalogodajalcev in storilcev. »Verjamem, da bo to zelo pomemben kamenček v mozaiku, ki se imenuje zgodovinska resnica,« je sklenila ministrica.

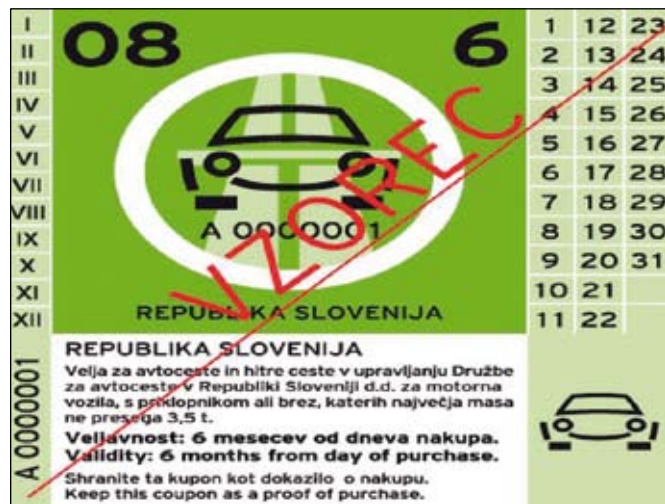
Slovenska odločitev o vinjetah je škodljiva

Po pozivu hrvaškega turističnega ministrstva in Hrvaškega avtokluba, naj Slovenija zaradi turistov in Hrvatov, ki delajo v tujini, poleg letnih in polletnih uvede vinjete za krajši čas, je hrvaški tukajšnji tisk še naprej opozarjal na škodljivost slovenske odločitve. Večernji list je pisal, da Hrvaška zaradi čedalje višjih cen goriv, cestnin in uvedbe slovenskih vinjet izgublja tekmo z »letalskimi destinacijami«. Tistim, ki iz zahodne Evrope po cestah potujejo na Hrvaško, ugotavlja časnik, se bodo stroški povečali tudi do 40 odstotkov. »Ko na primer Avstrijec sešteje vsa dejstva – dražje gorivo, izgubljena dva dneva počitnic zaradi gneče, na drugi strani pa cene letalskih aranžmajev, Hrvaška ni zmagovalka,« piše Večernjak in dodaja, da

kako se izogniti slovenskim avtocestam.

Denar za čezmejno sodelovanje

Služba slovenske vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko je kot organ upravljanja operativnega programa čezmejnega sodelovanja »Slovenija Hrvaška 2007–2013« objavila prvi skupni javni razpis za sofinanciranje projektov čezmejnega sodelovanja iz predpristopne pomoči (IPA). To je prvi takšen javni razpis v Evropski uniji, kar je velik uspeh za Slovenijo in Hrvaško, so sporočili iz omenjene službe. V obeh državah so določili obmejna območja, ki so upravičena do sredstev, namenjenih za projekte (ekonomski in socialni razvoj ter trajnostno upravljanje naravnih virov) za obdobje 2007–2009, ki znašajo nekaj več kot 14 milijonov evrov. Upravičenci so lahko neprofitne pravne

so čedalje privlačnejše »dolarske destinacije«, zaradi ugodnega tečaja ameriške valute. Časnik še piše, da se bodo turisti zaradi vinjet poskušali izogniti Sloveniji. Novi list poudarja, da je uvedba vinjet »objektivno velik problem«, predvsem zaradi turizma pa tudi zaradi zasoljenih kazni. Hrvaški časniki so v zadnjih tednih objavili več nasvetov,

osebe (lokalni organi, skladi, zavodi, nevladne organizacije, zbornice ...), biti morajo pravno, finančno in poslovno sposobni za sodelovanje v programu, po en partner pa mora biti iz Slovenije in eden iz Hrvaške. Rok za oddajo vlog je 20. oktober 2008, rezultati javnega razpisa bodo znani v začetku prihodnjega leta.

Rok Kajzer in arhiv Dela

UMJETNIK KOJI JE POVEZAO HRVATSKU I SLOVENSKU GLAZBENU KULTURU

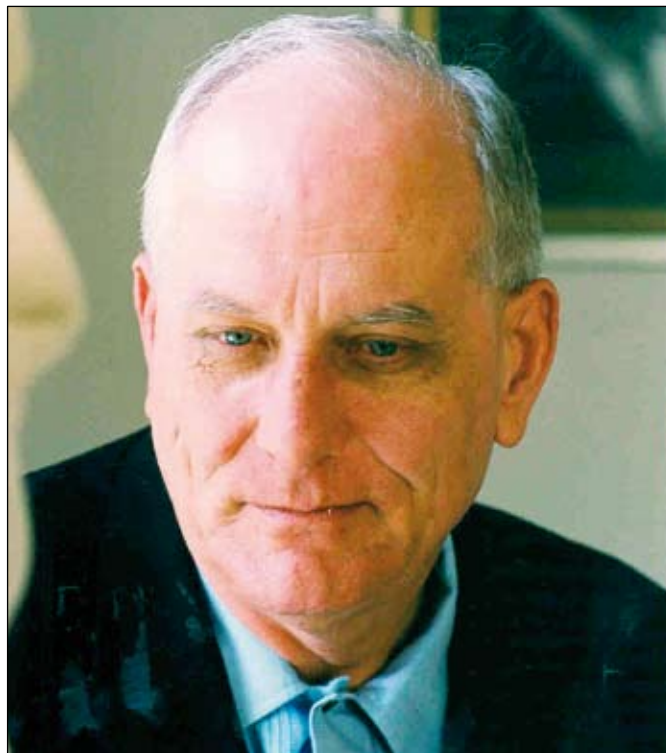
RAZGOVOR SA PROFESOROM VLADIMIROM KRANJČEVIĆEM

Nakon koncerta povodom slovenskog kulturnog praznika, u organizaciji Slovenskog doma Zagreb u Glazbenom zavodu profesora Vladimira Kranjčevića upitao sam da li bi bio voljan dati intervju za reviju Slovenaca u Hrvatskoj Novi odmev. Pristao je, napomenuvši da prati Novi odmev i u šali rekao, da ne spomenem od kada se poznajemo. To nisam mogao obećati, jer u intervjuu moramo razgovor započeti pitanjem o njegovom rođenju i spomenuti sve bitne događaje do danas.

Ali eto, prije intervjua još napomena o našem poznanstvu. Upoznali smo se sedamdesetih godina prošlog stoljeća, kada je u Karlovac dolazio kao predstavnik tadašnjeg Prosvjetnog sabora Hrvatske u ocjenjivačkom odboru na smotri pjevačkih zborova u karlovačkom kraju. Ja sam ga primao kao predsjednik Zajednice karlovačkih amaterskih društava. Uz Karlovac je vezan i time što je u zagrebačkoj katedrali dirigirao akademskom zboru Ivan Goran Kovačić u izvođenju hrvatskog oratorija Žrtva Abrahamova Božidara Širole. Prva izvedba tog oratorija bila je u Karlovcu 1924. godine u izvođenju Prvog hrvatskog pjevačkog društva Zora, pod dirigentskom palicom tada poznatog dirigenta Davida Meisla. Njegova posljednja veza s Karlovcem, čini mi se, bila je prije deset godina, kada je bio u počasnom odboru povodom proslave 140. godišnjice Zore.

Kakvo je bilo vaše djetinjstvo od rođenja, od školovanja u osnovnoj školi do postizanja titule magistra umjetnosti?

Rodio sam se 21. studenog 1936. godine u Zagrebu, gdje sam polazio osnovnu školu i gimnaziju te Gradsku muzičku školu (kasnije Muzička škola Pavao Markovac). Završni ispit srednje muzičke škole položio sam 1954. godine klavirskim recitalom u Hrvatskom glazbenom zavodu i upisao pripremu godinu studija na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Nakon

položene gimnazijske mature upisao sam redovni studij na Muzičkoj akademiji i to kao glavni predmet klavir - umjetnički smjer u klasi prof. Ladislava Šabana. Istodobno studirao sam i dirigiranje kod prof. Zlatića. Prvi dio diplomskog ispita položio sam recitalom u HGZ, a drugi uz orkestar Muzičke akademije s dirigentom Igorom Gjadrovom. Dirigiranje sam usavršavao kod Igora Markovića u Monte Carlu. Magistrirao sam 1980. godine kod prof. Vojislava Ilića u Beogradu na temelju magistarskog ispita na izvođenju Bachovog Božićnog oratorija u zagrebačkoj Koncertnoj dvorani Vatroslav Lisinski i pismenog magistarskog rada na temu Orkestralna i izvođačka praksa.

Kao profesor predavali ste od osnovne škole do muzičke akademije i uz to bavili se i izvanrednom nastavnom aktivnošću.

Moje prvo radno mjesto bilo je na osnovnoj školi u Rapskoj ulici i na IV. gimnaziji, gdje sam predavao muzičku umjetnost 1960. godine, a već slijedeće godine preuzeo sam posao i na I. gimnaziji. Uz redovnu nastavu formirao sam mješoviti zbor I. i IV. gimnazije, koji je u slijedećim godinama svojim nastupima u zemlji i inozemstvu dobivao brojne nagrade. Taj zbor prerastao je u Kulturno umjetničko društvo Ivan Zajc koje sam vodio od 1969. do 1972. godine. U osnovnoj školi prestao sam raditi 1965. godine, a sa radom na I. gimnaziji 1968. godine, kada sam počeo sa radom kao honorarni profesor na pedagoškoj akademiji. Nakon prestanka rada i u IV. gimnaziji 1969. godine, prešao sam na rad u muzičku školu Vatroslav Lisinski u Zagrebu, te predavao klavir i vodio zbor i orkestar škole. Direktorom te škole bio sam od 1970. do 1977. godine. Te sam godine preuzeo stalno mjesto profesora na pedagoškoj akademiji i predavao klavir, sviranje partitura, dirigiranje i zbor. No već slijedeće godine prešao sam kao profesor na muzičku akademiju u Zagrebu, na kojoj sam 1995. godine stekao status redovnog profesora, a 1999. godine status redovnog profesora u trajnom zvanju. Za vrijeme mog rada u srednjoj školi, jednom sam zgo-

Pogovarjali smo se

dom uočio kod jednog učenika naročito dobar glas. Zainteresirao sam se o mogućnosti njegovog napredovanja u pjevanju. Bio je to budući operni pjevač Krunoslav Cigoj.

Bili ste inicijator osnivanja ansambala, festivala, bili ste voditelj, ravnatelj i šef dirigent.

Da, u Varaždinu i Zagrebu vodio sam prve razgovore o organizaciji festivala barokne glazbe u Varaždinu, a 1971. godine održane su prve Varaždinske barokne večeri. Tada sam bio i u vodstvu programskog odbora. Ravnateljem Varaždinskih baroknih večeri imenovan sam 1994. godina i tu sam funkciju obavljao do 2006. godine. Na moju inicijativu i inicijativu dr. Lovre Zupanovića, a uz podršku Koncertne direkcije Zagreb utemeljen je vokalni ansambl Zagrebačkih madrigalista, koje sam vodio kroz pet godina postojanja, od 1980. do 1985. godine, kada se ugasio zbog nedostatka sredstava. Trinaest godina (1974-1987) vodio sam Akademski zbor Ivan Goran Kovačić sa mnogobrojnim nastupima u zemlji i inozemstvu. Šest godina (1976-1982) bio sam šef dirigent Zbora RT Zagreb i brinuo se za njihov program i izbor izvođača. Takvim poslom bavio sam se kao šef dirigent Zagrebačkih simfoničara RTZ (1983-1988). Bio sam i šef dirigent za velike projekte RT Beograd (1988-1991), vođa oratorijskog zbora crkve sv. Marka Cantores sancti Marci (1992-1993), da bi 1994. godine bio imenovan za ravnatelja Opere Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu. Tu sam dužnost obavljao do 2002. godine.

Od mnogobrojnih koncerata i brojnih priznanja i nagrada što biste izdvojili kao najznačajnije i najdraže?

Izvođenje Odakovog moteta Svrši stopi moje i Arcadeltovu Ave Mariu sa zborom Ivan Goran Kovačić za vrijeme prijema kod svetog oca Ivana Pavla II. godine 1987, izvođenje zagrebačkog misterija Majka božja kamenitih vrati Božidara Širole na Katarinskom trgu u Zagrebu sa simfonijskim puhačkim orkestrom Hrvatske vojske, mješovitim zborom Podravka iz Koprivnice, djevojačkim zborom Echo, te oratorijskim zborom Cantores Sancti Marci povodom prvog posjeta pape Ivana Pavla II. Zagrebu (1994. godine), izvođenje Varijacije na Haydnovu temu J. Brahmsa sa nacionalnim orkestrom Opere Monte Carlo u Salle Garnier u Monte Carlu uz nazočnost princa i princeze od Monaka. Od nagrada bih izdvojio srebrnu medalju pontifikata Ivana Pavla II., Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića (1995. godine), te isti Red s likom Antuna Radića (1997. godine), Red hrvatskog pletera (1998. godine), nagradu Milka Trnina Hrvatskog društva glazbenih umjetnika (1977. godine), godišnju nagradu Vladimir Nazor 1996. godine, nagradu grada Varaždina, nagradu I. Lukačić i J. Muraj, zlatnu medalju Varaždinske biskupije, nagradu J. Stolcer-Slavenski, nagradu Vjesnika - Kantor te dva puta nagradu Porin (1996. i 2003. godine).

Bogate su i vaše društvene i stručne aktivnosti.

Na pedagoškom polju bio sam tajnik i predsjednik Udruženja pedagoga Hrvatske, predsjednik Zajednice muzičkih i plesnih škola Hrvatske, predsjednik Saveza udruženja muzičkih pedagoga Jugoslavije (1970-1979). Na području glazbe bio sam tajnik Udruženja muzičkih umjetnika Hrvatske, predsjednik Organizacijskog odbora i žirija Muzičke smotre djece i omladine Hrvatske (danas Glazbenih svečanosti hrvatske mladeži), član upravnog vijeća i žirija Međunarodnog natjecanja pjevačkih zborova u Zadru, dugogodišnji član žirija Mladinskog pevskeg festivala u Celju.

Što Vas je pobudilo da toliko suradujete sa slovenskim glazbenim krugovima, ansamblima te pojedinkama i pojedincima?

Sjajni odnosi po profesionalnoj i prijateljskoj liniji sa dr. Mirkom Cudermanom i primadonom Marijanom Lipovšek, te direktorima tadašnje slovenske filharmonije (1978. godine), Šinigojem i Petričem, te kolegama na Homcu (Gostičevi dnevni) Borutom Jenkom, Sašom Rogina i Tonijem Igličem. Kako su Slovenski komorni zbor i Slovenska filharmonija sjajni ansambl divno je s njima surađivati. Slovenski komorni zbor do sada je snimio devet CD-ova hrvatske glazbe!

Silvin Jerman

1998. godine Vladimir Kranjčević kao direktor Opere zagrebačkog HNK inicirao je posjet grobu Josipa Gostiča - Slovenca, prvaka opere HNK, u njegovom kraju na Homcu u Sloveniji. Homec je posjetila manja grupa od članova opere HNK, Društva prijatelja Opere HNK i zagrebačkog Slovenskog doma. Taj posjet rezultirao je povezivanjem sa tamošnjim gostoljubivim stanovništvom i njihovim kulturno prosvjetnim društvom u prosincu na svečanoj pjevanoj misi. Dogovoreno je da se upriliče glazbeni dani posvećeni Josipu Gostiču. U proljeće 2000. godine održani su Gostičevi dani. Njihov sadržaj je da se svake godine održi svečana pjevana misa za Josipa Gostiča u crkvi na Homcu, koncert u Domžalama uz sudjelovanje opernih pjevačica i pjevača ljubljanske i zagrebačke opere, te koncerti i operne predstave u Ljubljani i Zagrebu. Na ovogodišnjim Gostičevim danima pridružile su se i opere iz Splita i Maribora. Kao trajni spomen na Gostiča Slovenski dom postavio je spomen ploču Josipu Gostiču na kući u kojoj je stanovao na zagrebačkom Gornjem gradu, a Homčani su na Homcu postavili bistu Josipu Gostiču. Sve to postignuto je zaslugom Vladimira Kranjčevića. Konkretna veza sa Slovenskim domom bila je, kada je za svečani koncert povodom 150. godišnjice rođenja skladatelja Franje Serafina Vilhara Kalskog odabrao djela koja su se izvodila u Hrvatskom glazbenom zavodu. Operativnu provedbu koncerta izvršio je, po Kranjčeviću ovlaštenu suradnik, Tomislav Facini, dirigent poznatog zbora crkve sv. Marka, Cantores Sancti Marci, u kojoj je Vilhar 29 godina orguljao i vodio zbor. Zahvaljujemo mu na svemu što je učinio na povezivanju hrvatske i slovenske glazbene kulture!

VALENTIN VODNIK - PRVI SLOVENSKE PESNIK

Valentin Vodnik je živel v zanimivem času razsvetljenstva in začasne francoske zasedbe dežele Kranjske. Rodil se je v Ljubljani pred 250. leti.

krajih - v Sori pri Medvodah, na Bledu, v Ribnici, pri Gorjušah in v Ljubljani v cerkvi sv. Florjana. Nato je zamenjal poklic, saj je želel delovati na kulturno-prosvetnem, literarnem in znanstvenem področju.

Od duhovnika do pesnika

Ko je leta 1793 kot duhovnik deloval na Koprivniku nad Bohinjem, je prišel v stik z Žigo Zoisom, ki mu je pozneje pomagal do premestitve v Šentjakob v Ljubljani, kjer je leta 1797 postal profesor na gimnaziji. Na pobudo Zoisovega krožka je začel urejati in pisati Veliko pratiko in Malo pratiko (1795-1806). V pratiki sta med drugim izšli njegovi pomembni pesmi Zadovoljni Kranjec in Dramilo mojih rojakov, o čemer je zapisal: "Vselej sem želel kranjski jezik čeden narediti. Baron Žiga Zois in Anton Linhart mi naročita kalender pisati; to je moje prvo delo, katiro tukaj vsim pred oči postavim." V letih 1799-1800 je dvakrat na teden izdajal prvi slovenski časopis Ljubljanske novice in tako postal naš prvi časnikar. Lotil se je tudi pisanja lastnega slovensko-nemškega slovarja, učbenikov in Kuharskih bukev. V dobi Ilirskih provinc (1809-1813) je

napisal politično odo Ilirija oživiljena, v kateri je pokazal zadovoljstvo nad narodnim prebujanjem. Ker so francoski oblastniki priznavali naravne pravice narodov, je dosegel uvedbo slovenščine kot učnega jezika v začetne in srednje šole na Kranjskem. Postal je celo ravnatelj in šolski nadzornik. Po vrnitvi Avstrijcev se je njegov položaj poslabšal, saj so mu Avstrijci sodelovanje s Francozi zamerili, in ga kot "politično sumljivega" predčasno upokojili. Umrl je v Ljubljani, povsem izrinjen iz javnega življenja. Pred smrtjo je uredil svojo pesniško zbirko Pesmi za pokušino, ki je tudi prva slovenska pesniška zbirka.

Pesmi iz srca v srce

Pomen Vodnikovega dela je vsestranska dejavnost, živo domoljubje ter zavest, da je treba Slovincem pomagati, jih izobraziti, narodno prebuditi in dohiteti druge narode. Valentin Vodnik je bil pesnik, pripovednik, učitelj, prosvetitelj, zgodovinar, pratikar, časnikar in novičar. S preprosto mislijo in besedo je znal govoriti ljudstvu iz srca v srce.

Ne hčere ne sina Po meni ne bo, Dovolj je spomina Me pesmi pojo.

Cveta Matko

SPOMINI IN PRIČEVANJA IZGNANCEV 1941-1945

Izseljevanje Slovencev in ponemčevanje tistih, ki so med drugo svetovno vojno ostali v okupirani domovini, je potekalo dan za dnem, vsako noč. Vas Skopice, od koder je naša članica Kristina, je ostala prazna, pregnali so vse družine, razen treh. Vprašanje je, zakaj? SAK

LE ČESA SEM BILA KRIVA? Vse življenje se sprašujem: le česa sem bila kriva, dveletni otrok, da so me odpeljali v taborišče? Česa so bili krivi brata Franc in Ernest in sestra Anica, da so tudi njih poslali v taborišče? In zakaj so očeta in mater, ki sta po ves dan garala na kmetiji, skupaj z otroki pregnali v tisti grozni nemški svet? Januarja leta 1942 so vso našo družino Račić prek zbirnega centra na Rajhenburgu odpeljali v nemška taborišča in nas premeščali iz enega taborišča v drugega. Najdlje smo ostali v taborišču Maria Tann, kjer so nas ločili od najstarejšega brata Franca (1932) in ga poslali na neko kmetijo na delo. Oče in mama sta vse dneve trdo delala v taborišču. Meni, kot mladoletnemu otroku, je ostal spomin na bolečine, strah, lakoto in jok ter potem na srečno vrnitev v rojstni kraj. Nekaj dogodkov se mi je posebej vtisnilo v spomin. Nekoč sem opazovala otroke, ki so se igrali igrico gum-gum. Neka punčka mi je skočila na nogo in mi jo zlomila. Bolečine so bile neznesne, posebej takrat, ko mi je neki surov nemški zdravnik naravnal

nogo, preden je nadel mavec. Prej bi rekla, da je bil mesar, kot pa zdravnik. Ne morem opisati, kakšen strah sem prestajala, ko sem morala ponovno k istemu zdravniku, da sname mavec. Vendar zdravnika ni bilo in mi je mavec odstranila nuna, ki je bila tako lepa in nežna, kot moja mama. Celo nagradila me je s kockami sladkorja. Nešteti alarmi, stalno bežanje v zaklonišče in bolečine so bili vsakdanji pojavi. Ob tem pa še strah, ker nisem mogla hoditi. Veliko veselje sem doživela, ko smo obiskali brata, ki je živel in delal pri kmetu. Še vedno vidim to kmetijo, celo narisala bi jo lahko. Vidim tudi neprijaznega gospodarja. A sreča je bila velika, ker smo se po dolgem času skupaj našli mama, brat Franc in jaz. Grozni gospodar nam ni dovolil, da bi si podrobneje ogledali kmetijo, videli smo le hlev in ležišče mojega brata. Po koncu vojne smo se domov vračali v živinskih vagonih. Bili smo srečni, čeprav nam ni bilo lahko. V strahu smo na neki železniški postaji v Avstriji, nekje med hribi, čakali cel dan, da ne bi partizani zaradi maščevanja nad Nemci, ki jih je bilo povsod polno, dvignili vlaka v zrak. Ko se je vlak vendar premaknil, je nastalo splošno veselje. Jokali smo od sreče. Doma smo našli prazno hišo, ker so "dobri" sosedi vse pobrali. Nekaj časa smo spali na slami. Očetu in mami je uspelo najti veliko naših stvari po drugih hišah, hlevih in skednjih. Potem se je začelo novo življenje, novo garanje za preživetje. A smo bili na svojem. Vedno se bom spraševala: le kaj smo zagrešili mi, Račići, drugi krajanji in mnogi Slovenci, da so nas izgnali iz naših domov? Vse samo zato, ker smo bili Slovenci!

Kristina Rusak-Račić

Preteklost v sedanjosti

ZNAMENITI
SKLADATELJ
GALLUS

Kdo je bil Jakob Petelin Gallus, po katerem se imenujejo slovenska priznanja za ljubiteljsko kulturno dejavnost na področju glasbe in največja dvorana v največjem slovenskem kulturnem hramu, v Cankarjevem domu v Ljubljani? In ki je bil upodobljen na bankovcu za dvesto slovenskih tolarjev?

Najpomembnejšo osebnost slovenske glasbe v drugi polovici 16. stoletja danes najbolje poznamo pod imenom Jakob Petelin Gallus, vendar se je za svojega življenja podpisoval z najrazličnejšimi imeni, denimo Iacobus Handl Gallus Carniolius. Prav iz tega podatka so znanstveniki izluščili več podrobnosti o skladateljevem življenju, kakor iz skromnih zgodovinskih virov.

Od kod je bil, kje in kdaj se je rodil?

Iz imena Jakob ali Iacobus znanstveniki sklepajo, da se je rodil okoli 25. julija, ko se že od 7. stoletja praznuje praznik apostola Jakoba. Znano je, da so nekoč otroke poimenovali po najbližjem svetniku na koledarju. Katerega leta je bilo to? Tudi do tega podatka so prišli s sklepanjem. Ko so v Pragi leta 1590 objavili njegov portret, so zapisali, da je upodobljenec star 40 let. Sklep: rodil se je leta 1550. Toda kje? Iz vzdevka Carniolius izhaja, da se je rodil na Kranjskem, iz imena Gallus pa sklepajo, da se je v

resnici pisal Petelin. Ker je bil ta priimek v 16. stoletju območju današnje Slovenije prisoten v Ribnici, Idriji in Šentviški Gori na Tolminskem, sklepajo, da je bil rojen v enem od teh krajev. Natančno pa se ve, kdaj in kje je umrl. Iz objavljenih in ohranjenih osmrtnic izhaja, da je bilo to 18. julija leta 1591 v Pragi.

Ustvarjalno in svetovljansko življenje

Veliko neznanek je tudi o Gallusovi življenjski poti. Zelo malo je znanega o njegovi mladosti. V uvodu za prvo knjigo maš je leta 1580 zapisal, da se je že kot deček posvetil glasbi "ne morda v upanju na donosnost, temveč iz notranjega nagiba". Iz podobnih zapisov je mogoče sklepati, da je prvo glasbeno izobrazbo pridobil v stiškem samostanu. V pisnih virih Gallusa prvič srečamo šele leta 1574 kot pevca v dunajski dvorni kapeli. Na Dunaj je zelo verjetno prišel preko samostana Melk v Avstriji, kjer se je začel uvajati v kompozicijsko tehniko. Pozneje je veliko potoval in živel v različnih samostanih v južni Šleziji, na

Češkem in Moravskem. Bil je kapelnik pri olomuškem škofu Stanislavu Pavlovskem in nato do smrti kantor v cerkvi sv. Jana na Bregu v Pragi. Kot skladatelj je Gallus užival velik ugled in njegov vpliv je bil velik že za njegovega življenja in tudi po njegovi smrti. Materialno in moralno ga je podpiral širok krog mecenov in častilcev. Med njegovimi občudovalci so bili Händl, Bach, pozneje tudi Bruckner. Najbolj izdatno so ga podpirali tisti cerkveni dostojanstveniki, ki so - tako kot Gallus - nasprotovali reformaciji.

Bogata glasbena zapuščina (mednaslov) Njegove skladbe - maše, moteti in madrigali - so izšle v več zbirkah. Najprej je v štirih knjigah izšel izbor 16 maš (leta 1580). Posebno pozornost je Gallus posvečal motetu kot glasbeni upodobitvi liturgičnih in bibličnih tekstov. Tudi moteti so pod imenom Opus musicum izšli v štirih zvezkih, v letih 1586-91. Skupaj jih je napisal 374. Posvetni zbori (madrigali) so izšli v treh knjigah (v letih 1589-90) in jih je skupaj 53. Nadaljnjih 47 posvetnih zborov je izšlo šele po njegovi smrti - pod naslovom Moralia jih je izdal njegov brat leta 1596 v Nürnbergu. Skladbe so pisane na latinska besedila klasičnih, srednjeveških in renesančnih pesnikov (Vergil, Katul, Horac, Vitalis, Asmenius itd). Z glasbenega zornega kota so najpomembnejši moteti, pri katerih je zaznati tudi melodije nemških pesmi, francoskih šansonov in slovenske ljudske pesmi. Po izrazni moči se Gallus uvršča med največje polifonike tistega časa. Značilna zanj je živahna ritmika, na nekaterih mestih pa je dosegel že tudi presenetljivo drzne zvočne učinke.

(w.t.i.)

NEPOZNATA ILI
ZABORAVLJENA
PROŠLOST (I.DIO)

Majska deklaracija Hrvatski i slovenski zastupnici u bečkom parlamentu proglasili su 17. svibnja 1917. godine Majsku deklaraciju. Njome su zahtijevali da se u Austrougarskoj ujedine svi Hrvati i Slovenci, a to je značilo podjelu države ne na dva, nego tri dijela. Izjavili su da je to njihov minimalni program. Maksimalni je program bio stvaranje posebne

Mnogi događaji u XIX. i XX. stoljeću vrlo važni za odnose Hrvata i Slovenaca zaboravljeni su ili jednostavno za mnoge nepoznati. Osvrćemo se na jedan povijesni događaj iz 1917. godine o kojem piše don Božo Milanović u svojoj knjizi Moje uspomene (1900. - 1976.) izdane 1976. godine. Prenosimo cijelo poglavlje iz te knjige.

jugoslavenske države, ali o tome tada još nisu smjeli govoriti, jer bi bili osuđeni zbog veleizdaje. Tada su se širile razglednice sa slikom dr. Janeza Kreka, glavnog slovenskog zastupnika i političara, na kojima je bilo tiskano: Ne prema hladnom sjeveru nego prema toplom jugu okrenite svoje glave. Otada su, više-manje, sve hrvatske i slovenske novine neprestano

pisale o potrebi ujedinjenja Hrvata i Slovenaca. Čudno je da tada, u vrijeme rata, naše istaknutije osobe u Istri nisu predviđale da bismo mogli doći pod Italiju. Župnik Grašić pripovijedao mi je da mu je u Ljubljani Janez Krek, sa zemljovidom u ruci, rekao: Vi ćete u Istri doći pod Italiju, ali ćete ujedno zadržati svoja prava.

Odabrao Zdenko Jurinić

ZA VAS SPREMLJAMO KULturna DOGAJANJA

Velikonočni ponedeljek v Mičevcu

- 24. marca so v Mičevcu prišli gosti iz Predgrada pri Kočevju. Maša in koncert sta bila v dvorani z odrom, saj cerkev sv. Benedikta obnavlja-
jo. Oder je bil svečano okrašen s slovensko in hrvaško zastavo, ki ju je

povezovala vatikanska belorumena zastava. V pridigi je župnik cerkve sv. Marka evangelista iz Jakuševca Josip Kidmajet, spregovoril o povezanosti Slovencev in Hrvatov, zlasti v obmejnih območjih, s čimer ima tudi sam izkušnje, saj je bil župnik pri Ptujju. Po maši so člani kulturno-športnega društva iz Predgrada in kulturno-umetniškega društva Mičevcu izvedli dveurni koncert, med katerim so se prepletali slovenski in hrvaški narodni plesi in pesmi. Gostovanje so organizirali Katarina Furjan, po rodu iz Predgrada, Vladimir Štarkelj, solastnik avtohiše Renault, ki je po očetu Vladimirju po rodu iz Mozirja, ter župnik. Koncert je spremljal tudi župan Velike Gorice Tonino Picula s soprogo Marjano, žal pa zaradi drugih obveznosti ni prišel župan Kočevja Janko Veber, tudi član KŠD Predgrad. Kulturno-športno društvo Predgrad je staro prek sto let, nekatere pisane noše pa so celo starejše. V društvo, ki ga vodi Lojze Šmaljc, plešejo, pojejo in igrajo na tradicional-

ne instrumente kar tri generacije. Najmlajši članici sta stari dve leti. Eno med njimi, Katarinino nečakinjo, s ponosom uvajata v to plemenito umetnost dedek in babica. Po koncertu so gostitelji prijatelje iz Predgrada popeljali po Gornjem gradu, Kaptolu in središču mesta.

Škocjanske jame so se predstavila v Zagrebu

- Slovensko veleposlanništvo, Zagrebška skupnost tehnične kulture in Fotoklub Zagreb so 3. aprila v galeriji Za Te plus pripravili razstavo fotografij o parku Škocjanske jame. Razstavo je odprl veleposlanik Milan Orožen Adamič. Posebej je poudaril, da sta človek in narava našla svoj skupni prostor s spoštovanjem skrivnostnih sil, ki so krepile pripadnostemukraju. Razstava nam je pričarala podzemni svet in predstavila domačine, ki so skupaj s strokovnjaki odkrivali geomorfološko in mikroklimatsko pogojen ekosistem, biološko pestrost in arheološka najdišča. Škocjanske jame so od 28. novembra leta 1986 na seznamu svetovne dediščine. Konvencijo o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine je sprejela Generalna konferenca Unesco 16. novembra leta 1972 v Parizu.

Zoran Predin dvakrat v Zagrebu

- V Tvornici je 17. aprila posnel koncertni DVD z naslovom Ljubimec iz omare. Čeprav je v tem prostoru nazadnje nastopil pred petimi meseci, je bil koncert zopet odlično obiskan. Vzdušje je bilo odlično, saj so nastopili vrhunski gostje: Boško Petrović, trobentač Izidor Leitinger iz Pariza in Aki Rahimovski. Poslušali smo gipsy swing v najboljši izvedbi. K sproščenosti so prispevali duhovite napovedi pesmi in

dobri novi vici. 6. junija je Predin nastopil tudi na Cvetnem trgu v okviru 12. prireditve Cest is d' best, ki je po zagrebških trgih in ulicah potekala od 2. junija v organizaciji Kraljev ulic.

Izvirna ukročena trmoglavka

- V reškem HNK je bila 18. aprila premiera komedije Williama Shakespeara Ukročena trmoglavka v režiji Vita Tauferja (Ljubljana, 1959). To je bila predstava znotraj predstave, komedija, ki jo izvajajo potujoči igralci. Odigrana je bila tradicionalno, v duhu commedie dell'arte, ob ustreznih igri s poudarjenim fizičnim dejavnikom in v primernih kostimih. Režiser in dramaturginja Magdalena Lupi sta predstavo pripravila po angleških izdajah te komedije iz 60. let prejšnjega stoletja: takšen naj bi bil izvirni Shakespeareov tekst. Predstava je bila vrhunec sezone reškega gledališča, ki je potekala pod motom Shakespeare, naš sodobnik.

Evropa je plesala, plesala sta tudi slovenska para

- Prvi večer mednarodnega tekmovanja Evropa pleše (27. in 28. aprila) so pari iz 23 evropskih držav plesali v latinskih ritmih. Zmagala sta Nadiya Bychkova in Miha Vodičar iz Slovenije. Drugi večer je bil rezerviran za standardne plesne in zlato je spet šlo v roke Slovencev - Miši Cigoj in Aleksandru Malai, na žalost hrvaških viceprvakov Ištvana Varge in Gabrijele Pilić. Oba slovenska parnista skrivala navdušenja. Atraktivna Nadiya, znana kot zaščitni obraz Lisicine nove linije, je profesionalno pozirala fotografom ob svojem partnerju.

Meja na Sotli ne razdvaja, ampak spaja

- To so dokazali Kumrovčani in prebivalci slovenske Bistrice ob Sotli 27. aprila na mostu med hrvaško Risvico in slovenskim Kunšperkom. Na mostu se je tretje leto zapored odvijalo srečanje in druženje prebivalcev obeh občin. Ob nastopu kulturnih društev, obilju peciva in vina je druženje Zagorcev in Štajercev trajalo do mraka.

Prvič skupaj sedemnajst harf

- Petnajst harfistk in dva harfista je uspelo skupaj zbrati Mariji Mlinar, solistki simfoničnega orkestra HRT in docentki na zagrebški glasbeni akademiji. Povod je bil humanitarni koncert za združenje Kresnica, ki pomaga staršem otrok, obolenih za rakom. Koncert je bil na sporedu 8. maja v mali dvorani Lisinski v Zagrebu. Poleg klasičnega repertoarja so harfisti zaigrali še skladbe Elvise Presleyja ter Spomin na Velo Luko in Winchester Cathedral. Kot najstarejša je nastopila gostiteljčina profesorica Hella Hoffman. Devetdesetletna umetnica je potrdila izrek, da je v glasbi kot v ljubezni, da leta niso pomembna. Najmlajša harfistka je bila devetletna Bruna Krčelić. Ker v Zagrebu ni nikoli nastopil harfist, je profesorica Mlinar na koncert povabila mariborska umetnika, Daliborja Bernatoviča in njegovega desetletnega sina Brina.

Kulturna obzorja

Istra v 20. stolertju

- Znanstveni simpozij s tem naslovom je potekal 9. in 10. maja v Umagu, v organizaciji Matice Hrvaške. K razumevanju Istre, ki velja za premalo raziskani del Hrvaške, je prispevalo trideset zgodovinarjev, jezikoslovcev, književnikov in teoretikov književnosti iz Slovenije in Hrvaške. Uvodoma je akademik Petar Strčić spregovoril o tako imenovanem trolistu, ki so ga sestavljali Matko Laginja ter duhovnika Matko Mandić in Vjekoslav Spinčić. Kot privrženci Starčevićevega nauka, ne pa tudi velikohrvatstva, so bili aktivni soudeleženci slovenskega gibanja, spoštovali pa so tudi domače Italijane. Egon Pelikan je predaval o hrvaškem in slovenskem duhovništvu med obema vojnama. Gorazd Bajc je govoril o britanskih in ameriških obveščevalnih službah v Istri med 2. svetovno vojno.

Slovenski dnevi turizma

- 12. in 13. maja so Zagrebčani na Trgu bana Jelačića lahko poskušali prave slovenske domače klobase in vino Remec Merlot. Svojo ponudbo so predstavile terme, smučišča in Wellness centri. "I feel Slovenia" je slogan Slovenske turistične organizacije. Bojan Meden je dejal, da je Slovenija edina država na svetu, ki ima v svojem imenu besedo "love", ljubezen.

Orgelski festival v Sisku

- Od 21. do 30. maja so v okviru festivala Ars organi Sisciae v baročni cerkvi sv. Marije Magdalene v Selih pri Sisku in v cerkvi sv. Martina v Martinski vasi nastopali gosti iz Hrvaške, Češke in Slovenije. Festival so slovensko končali s koncertom slovenskega trobentača Stanka Arnolda in zagrebške organizatke Ljerke Očić, s programom od renesanse do baroka.

Žižkovo darilo urbani gverili

- Z okroglo mizo o letu 1968 v zagrebškem kinu Evropa so marksistični filozofi Slavoj Žižek, Karl-Heinzu Dellwo, Gabrielle Rollnik in Neil Leach simbolično zaokrožili akademsko analizo množičnega študentskega gibanja in njegovega nasledstva, čemur je bil posvečen festival subverzivnega filma. Večer prej je imel Žižek provokativno predavanja pred polno dvorano. Ta kritik neoliberalizma je zatrdil, da v svetu sodobne brutalnosti posameznik nujno zbolji za posttravmatskim stresnim sindromom PTSP in postane živi mrtvec, torej čustveno distanciran in neangažiran. Žižek se je zahvalil organizatorjem, ker so v Zagreb povabili originalne pripadnike "urbane gverile", ki s svojim delovanjem omogoča, da se gibanje 68 iztrga iz okvira neproduktivnega "akademskega marksizma" in tako vnese spremembe v sedanjí društveni sistem Zahoda.

Koncert v spomin Željku Klepaču

- Sin slavnega Rudolfa Klepača, znani fagotist in solist Simfoničnega orkestra HRT, ki je umrl pred tremi leti, je bil požrtvovalni predsednik zveze društev distrofikov Hrvaške. V organizaciji te zveze in glasbene produkcije HRT je njegov matični orkester 8. maja v dvorani Lisinski v Zagrebu pripravil spominski koncert. Maestro Vladimir Kranjčević je izbral dve redko izvedeni deli Antonina Dvoraka, Karneval in V narodnem duhu. Štiri pesmi za mezzosopran in orkester Reinerja Bischofa je izkušeno in s prekrasnim glasom odpela Marjana Lipovšek. Drugi del koncerta je izpolnil veličasten Requiem Franca von Suppea. Trinajst stavkov Maše za

mrtve so izvedli solisti Mihaela Komočar, sopran, Marjana Lipovšek, mezzosopran, Herbert Lippert, tenor in Alfred Burgstaller, bas. Vse pohvale dirigentu, mojstru za velika oratorijska dela.

Deseti festival sv. Marka

- Letošnjo prireditev, ki je potekala od 25. aprila do 18. maja, je podprl tudi Slovenski dom. V Hrvaškem glasbenem zavodu smo 10. maja spremljali recital mezzosopranistke Marjane Lipovšek, ki jo je na klavirju spremljal Anthony Spiri. Dela Clare Schumann (tri pesmi), Roberta Schumann (ciklus Frauenliebe und leben), Johannes Brahmsa (osem pesmi) in Uroša Kreka (pet slovenskih narodnih pesmi) je Marjana Lipovšek inter-

pretirala z izredno razumljivostjo, zbrano izraza in v popolnem skladu z estetikom. Umetnica bi še najbolj sumničavega z močjo svoje interpretacije prepričala, da glasbeno sporočilo ni iz nekih drugih časov. Ob koncu koncerta nam je podarila pesem svojega očeta Kaj bi jaz tebi dal, Dvorakovo Uspavanko in Lahko noč.

Vlado Kreslin v Tvornici

- Eden največjih slovenskih rock-pop zvezdnikov je 29. maja nastopil ob spremljavi Telefon Blues Banda. Kot gost se mu je pridružil dolgoletni prijatelj in sodelavec, šef legendarnih The Walkaboutsev Chris Eckman. Kreslin je

leta 1991 odprl Dylanov koncert na ljubljanskem stadionu Bežigrad, januarja leta 2005 pa nastopil na bis z legendarno skupino R.E.M..

Gostovanje slovenskih filharmonikov

- Ob dnevu mesta Zagreba in ob slovenskem predsedovanju Evropski uniji je 31. maja v zagrebški dvorani Lisinski gostoval najpomembnejši slovenski orkester. Slovenska filharmonija letos praznuje stoto obletnico. Vodi ga ameriški dirigent George Pehlivanian. Za zagrebško gosto-

vanje so izbrali neobičajen, vendar izrazito premišljen program. Večer so začeli z delom slovenskega skladatelja, s Freskami za simfonični orkester Pavla Šivica. Sledile so Poletne noči Hectora Berliozza, nekoliko zapostavljena skladba v avtorjevem opusu. Šest pesmi za glas in orkester je interpretirala Bernarda Fink, mezzosopranistka slovenskega porekla, rojena u Buenos Airesu, izšolana v Evropi in živeča v Avstriji; na svetovnih odrih je stalno prisotna s širokim izvajalskim repertoarjem. V drugem delu koncerta je orkester izvedel dve deli, ki sta proslavili Italijana Ottorina Respighija, Rimski fontana in Rimski pinije. Sledile so ovacije in slovenski gosti so kot dodatek izvedli z dunajskim duhom prežeto skladbo Emila Adamiča, starega očeta slovenskega veleposlanika v Zagrebu, Milana Orožna Adamiča, ki je tudi spremljal koncert.

Polona Jurinić

PRIPOROČAMO IZ NAŠE KNJIŽNICE: MENART, BASNI, DESA

SPOMIN JANEZA MENARTA

Posthumno izdana zbirka Janeza Menarta Spomin prinaša 23 izvirnih še neobjavljenih pesmi, in osem že objavljenih, ki jih je pesnik nameraval objaviti v novi zbirki, ena od teh je natisnjena zgolj v revijalnem tisku. Izbor vsebuje tudi Belo pravljico, ki se organsko vključuje v tematsko naravnost zbirke in pogloblja njene značilne poganske razsežnosti. V zbirki Spomin oživlja pesnik preteklost z vidika sedanjosti in tako združuje dve časovni perspektivi. V zbirki se srečujemo z značilno zavzetim Menartom do vprašanj človeškega smisla, življenja in smrti. Spomin je dragoceno pesniško sporočilo Janeza Menarta. Dan se za dnevom vrsti, Za leti vrstijo se leta ... Knjigo je leta 2005 izdala Mladinska knjiga, pesmi je izbral in zbirko uredil Marjan Brezovar.

SLOVENSKE BASNI IN ŽIVALSKÉ PRAVLJICE

Pri vsakem narodu predstavlja ljudsko slovstvo bogato zakladnico najstarejše narodove kulture in književnosti. To je tisto slovstvo, o katerem ne vemo, kdaj in kje je nastalo in kdo iz naroda ga je ustvaril. To slovstvo nam odkriva bogastvo ljudske domišljije, iznajdljivosti, duhovitosti, izvirnosti, šegavosti pa tudi modrosti. Tu posebno pomembno poglavje zavzamejo basni. Basen je eden najlepših umotvorov pripovedne in poučne vsebine. Nudi globoke etične misli in moralna vodila. Pri nas je prvi začel pisati basni Valentin Vodnik (najbolj znana

Kos in brezen). Največ basni je zapisal Anton Martin Slomšek (prek osemdeset). Slomšku so sledili Matija Valjavec, Janez Trdina, Fran Levstik, Dragotin Kette in drugi. Živalske pravljice z basnimi nimajo nič skupnega. Po nastanku so živalske pravljice starejše. Prvo pravljico je pri nas objavil Janez Trdina (Lisica, volk in medved) leta 1850. Znani pisatelj živalskih zgodb je Josip Brinar (povest Lisica Zvitorepka). Knjigo s 166 basnimi in 34 živalskimi pravljicami, ki jo priporočamo otrokom in odraslim, je uredil Alojzij Bolkar, bogato ilustriral pa Marjan Manček.

PASTI ŽIVLJENJA DESE MUCK

Desa Muck, igralka, televizijska voditeljica, scenaristka, kolumnistka in ena najbolj branih slovenskih pisateljic je pri Mohorjevi družbi v Celovcu leta 2006 izdala zbirko kolumn Pasti življenja. Za večino časopisnih žanrov velja za nezaželeno, da bi časnikarji pisali o svojih občutkih, zasebnih težavah in radostih. Pisanje v prvi osebi ednine po eni strani omogoča, da je lahko vsak osebni dohodek povod za kolumno. Desa Muck od leta 1999 tedensko objavlja svoje kolumne v Oni in Jani. Kot Šeherezada iz tedna v teden pripoveduje zgodbe, ki jih je večinoma doživela na svoji koži: Letni časi, Ženske in moški, Ljubezen, Seks, Otroci, Svet v filmu, literaturi in glavi, Ženske in morje, Nova doba, Smisel za humor, Življenje nastavlja pasti, Odvisnosti, Preživetje, Smrt. Zbirko kolumn je bogato ilustriral Radovan Jenko, uredila pa Nela Malečkar, ki se v predgovoru sprašuje - Kam pa pridemo brez muk!

Knjige izbrala in jih priporoča Polona Jurinič

SLOVENSKO-HRVAŠKA ZAVEZNIŠTVA IN DELITVE

Konec maja je v Zagrebu izšel hrvaški prevod knjige Zavezništva in delitve, Razvoj slovensko-hrvaških političnih odnosov v habsburški monarhiji (1848-1918), avtorja Andreja Rahtena.

Knjigo je v hrvaščino prevedel Živko Gruden, izdal pa Golden marketing - Tehnična knjiga, Zagreb. Predstavitve knjige je potekala 28. maja v Preporodni dvorani Hrvaškega zgodovinskega inštituta, o njej so govorili v imenu založnika Vilko Težak in urednica Mirjana Paić Jurinič, recenzenta dr. Stjepan Matković in dr. Zlatko Matijević ter avtor Andrej Rahten. Navzoči so bili slovenski veleposlanik v Zagrebu Milan Orožen Adamič in predsednik društva slovensko-hrvaškega prijateljstva iz Ljubljane Božo Dimnik.

Razprava o zgodovinskih dilemah

Avtor je v knjigo strnil več kot desetletno raziskovanje posameznih poglavij politične zgodovine Habsburške monarhije, ki se nanašajo na slovensko-hrvaške odnose v staroavstrijskem državnopravnem okviru. Posebej je obdelal problematiko sodelovanja med slovenskimi katoliškimi narodnjaki in hrvaškimi pravaši, ki je doživelo vrhunec leta 1912 z znamenitim prvim hrvaško-slovenskim zborom. "Prav ta knjiga je eden od dokazov, da smo brez političnih motivov uspeli ponovno in na mednarodni ravni oživiti razpravo o zgodovinskih dilemah slovensko-hrvaških odnosov. Razpravo smo umestili v prostor, ki je za to najbolj primeren - v svetu znanosti," je predstavitev knjige končal avtor Andrej Rahten.

Avtorjeva osebna izkaznica

Dr. Andrej Rahten znanstvene razprave objavlja tudi na straneh hrvaških časopisov. Z natančno analizo zgodovinskih virov dokazuje, da so bili odnosi med narodom znotraj evropskega civilizacijskega kroga vselej prijateljski. Rahten je doktoriral na ljubljanski filozofski fakulteti, bil sodelavec Znanstvenega-raziskovalnega centra SAZU, svetovalec v kabinetu slovenskega zunanjega ministra, zdaj pa je svetovalec za zunanjo politiko v kabinetu premiera Janeza Janše. Na fakulteti za podiplomske evropske in državne študije na Brdu pri Kranju predava mednarodne odnose, na mariborski filozofski fakulteti pa zgodovino neevropskih narodov po letu 1918. Izdal je štiri monografije.

Polona Jurinič

NOVI TESTAMENT V GLAGOLICI

Slovenija praznuje Trubarjevo leto, saj mineva petsto let od rojstva Primoža Trubarja (1508-1586), začetnika slovenskega knjižnega jezika. 10. aprila so v Ljubljani predstavili ponatis prvega dela Novega testameta v glagolici. (fles)

“Z današnjim dogodkom lahko potrdimo dolgo zgodovinsko sodelovanje med Slovenci in Hrvati na področju jezika, ki se je začelo že v protestantskem obdobju,” je na predstavitvi knjige poudaril vodja rokopisne zbirke Narodne univerzitetne knjižnice (NUK) Marijan Rupert. Spremno študijo k testametu je prispeval Alojz Jembrih, ki je tudi prevedel Trubarjev predgovor v nemščini. Po njegovih besedah je številnim mednarodnim in evropskim projektom našega časa podobno prav tiskanje Biblije v slovenskem in hrvaškem jeziku v 16. stoletju.

Skupna duhovna zgodovina

Ponatis, za katerega so se odločili na zagrebški teološki fakulteti Matija Vlačić Ilirik, je izdelan po rokopisu, ki ga hranijo v zagrebški Narodni univerzitetni knjižnici. V letih 1562 in 1563 je bil Novi testament objavljen v dveh knjigah, dotiskali pa so ga v Trubar-Ugnadovem biblijskem zavodu v Urachu. Priredila sta ga Antun Dalmata in Štefan Konzul. Prav Trubarjev prevod Nove zaveze leta 1557 je Hrvatom služil kot pomembna predloga za testament, so na predstavitvi poudarili strokovnjaki. Odločitev za predstavitev knjige v Ljubljani je strokovnjak NUK-a za rokopise in stare tiske Miheal Glavan pojasnil takole: “Za predstavitev smo se odločili predvsem zato, ker gre za našo kulturno in duhovno skupno zgodovino, sedanost in skupno evropsko prihodnost.” Poudaril je še, da je povezava s Hrvaško prav iz tega razloga pomembna tudi v sklopu letošnjega leta, ko Slovenija praznuje 500-letnico Trubarjevega rojstva.

Del hrvaške kulture in identitete

Predstavljeni Novi testament v glagolici je hrvaški biblijski prvotisk, ki je pomemben sestavni del hrvaške kulture ter identitete in je bil stoletja zamolčan in večinoma nedostopen. Danes je dostopen le v nekaj primerkih, ki jih hranijo različne evropske knjižnice. S ponatisom pa bodo postala dostopnejša tako filološka in teološka preučevanja hrvaške protestantske književnosti kot tudi imperativa preučevanja slovanskega in evropskega biblijskega prevajalstva. Izjemno pomemben je tudi Trubarjev predgovor k Novemu testametu v nemščini, ki opisuje vse dogodke ob nastanku te knjige in druge zgodovinske prelomnice, ki so privedle do ustanovitve biblijskega zavoda v Urachu. (rtvslo/sta)

BOG MASAKRA YASMINE REZA

Aprila je v zagrebškem mestnem gledališču Gavella gostovalo Slovensko narodno gledališče s predstavo Bog masakra Yasmine Reza. Ogledali smo si jo tudi člani Slovenskega doma.

Nekaj besed o avtorici, ki je zadnje čase kar naprej v ospredju, kar se nanaša na dramske pisateljice. Ima ruske, iranske, madžarske korenine, izhaja iz židovske kulture srednje Evrope, je igralka, pisateljica, dramatičarka (drame: Art, V saneh Arturja Schopenhauerja, Tri verzije življenja, En španski komad, Bog masakra) in predvsem šarmantna Parižanka. Sicer pa ne mara govoriti o svojem delu, zato “ker ni človeka, ki bi ga znal manj učinkovito slabše komentirati od mene. Ko ti enkrat s trudom uspe dobro povedati, ne znaš več povedati drugače. Še zgodbe ne moreš obnoviti. Roko na srce, ko pišeš, veš, kaj hočeš povedati, potem pa ne več”.

Vsa dela Yasmine Reze se sučejo okrog medsebojnih odnosov, v prvi vrsti zagotovo okrog tistih v zakonu in širši družini. Tovrstni prelomi napetosti, ki ohranjajo uravnotežen potek dramskega dogajanja, vsebujejo veliko mero komičnosti. To se dobro vidi v njeni zadnji igri Bog masakra. Dva para

srednjih let se srečata, da bi se kar mirno pogovorila o incidentu, ki se je pripetil njhovima sinovima (enfant je drugega udaril s palico, zaradi česar je drugi ostal brez dveh zob). Sprva se zdi, da bo srečanje potekalo v

spravljenem duhu. Oba para se zahvaljujeta drug drugemu za prijaznost, da so se oglasili, čeprav lahko hkrati že čutimo napetost, ki se stopnjuje iz trenutka v trenutek. Vsem prisotnim se zdi strašansko pomembno poudarjati lastno tolerantnost in umirjenost, hkrati pa posredno ves čas ščitijo lastnega otroka, saj se dobro zavedajo, da so otroci v resnici le zrcalo svojih staršev. Kmalu se izkaže, da je pretep dveh smrkvcev avtorica uporabila le kot izhodišče za analizo odnosov med možema in ženama, saj kmalu pogovor ne teče več o otrocih, temveč se sprevrže v plaz očitkov, ki se vsuje iz ust vseh štirih dramskih oseb.

Ob uprizoritvi tega dela v Nemčiji je kritik časopisa Die Weltmatthias Heine (nagrada tega časopisa za literaturo je Yasmina Reza sprejela 2005) napisal: “Sicer pa to ni tragedija; nihče ne umre in nihče ni pohabljen. Smo v elegantnem pariškem okolju in tukaj si ljudje celo v trenutkih silovite neobvladanosti zadajajo rane samo z besedami in ostajajo pri vikanju. Kljub temu se vsi na koncu strinjajo, da je bil to najhujši dan njihovega življenja. Lahko pa v tem vidimo tudi pozitivno sporočilo: dokler se bodo najhujši dnevi evropskega meščanskega življenja omejevali na tako sobne bitke, je Darfur še daleč.”

In kaj povedati o predstavi: enostavna čista scena in režija (oboje Janusz Kica) je omogočila igralcem, da se pokažejo v polni luči in to priložnost so Saša Pavček, Branko Šturbej, Igor Samobor in Silva Čušin (lanskoletna dobitnica Borštnikovega prstana) izkoristili v polni meri in na najboljši način. V zelo zahtevni igri so nam pokazali vso moč in rafiniranost svoje igralske umetnosti. Hvala za enkratno doživetje!

Ivica Kunej

NE POZABIMO SLOVENSКИH JEDI

Poletni dnevi so tukaj, sonce tako močno greje, da se človeku ne ljubi preveč niti jesti, kaj šele kuhati in peči. Jesti pa je treba. Ne le sadje, solate in na hitro pripravljene jedi. Zelo se prileže tudi kakšna jed na žlico, to pa so naše priljubljene enolončnice - mineštre. V tem času je zelenjave v izobilju in sploh ne moremo naštetih vsega, kar se lahko pripravi iz graha, jajčevcev, paprike, paradižnika, bučk, kolerabe, boba, stročjega fižola in drugih dobrot.

FIŽOLOVA ENOLONČNICA Z OVČJIM SIROM

Potrebujemo: 2 čebuli, strok česna, malo oljčnega olja, 0,5 kg stročjega fižola, 200 g ovčjega sira, šopek svežih zelišč (timijan, žajbelj), sol, poper.

Priprava: V kozici segrejemo olje, dodamo sesekljano čebulo, prepražimo in dodamo česen, lahko žličko moke ter vse zalijemo z vodo, v kateri smo prej 10 minut kuhali stročji fižol, narezan na majhne palčke. Pustimo, da se skuha do mehkega, dodamo na kocke narezan sir in zelišča ter po potrebi popramo in solimo. Zraven se poda črni kmečki kruh.

RIŽOTA Z RAKCI

Potrebujemo: 300 g rakcev, 2 litra mesne ali zelenjavne juhe (kocka), 1 čebulo, 200 g masti, 300 g riža, 200 g parmezana, 100 g rukole, sol, poper.

Priprava: Zavremo 2 litra vode in vanjo damo na grobo zrezane rakce, po nekaj minutah jih vzamemo ven in v vodo damo kocko za juho. Na maslu prepražimo čebulo, dodamo riž in pražimo 2 minuti, takoj nato dodamo juho in kuhamo približno 15 minut. Vmes večkrat premešamo. Na koncu dodamo rakce, narezano rukolo, sol, poper. Premešamo in potresemo s parmezanom. Postrežemo toplo.

RADIČ S KROMPIRJEM IN PREKAJENIM LOSOSOM

Potrebujemo: 10 dag pinjol, 1 kg krompirja, sveža zelišča (bazilika, peteršilj), večjo glavico radiča, 4 rezine prekajenega lososa, 100 g sira, oljčno olje, 2 dcl juhe.

Priprava: Pinjole prepražimo v ponvi brez maščobe in ohladimo. Kuhan krompir olupimo, narežemo na kocke, posolimo in popopramo, prelijemo z juho in pustimo, da se ohladi. Ohlajenemu dodamo sesekljan peteršilj, baziliko in grobo narezane pinjole, olivno olje ter narezan sir, tudi polovico radiča. Vse lepo premešamo in razdelimo na krožnike. K solati položimo losos in nekaj celih listov radiča (lepo je, če je rdeč in zelen).

PIKANTNI ŠPAGETI V SOLATI

Potrebujemo: 400 g špagetov, 2 bučki, 0,5 kg paradižnika, 1 mlado

čebulo, strok česna, 1 feferon ali tabasko (po želji), oljčno olje, mocarelo, balzamični kis, sol, poper.

Priprava: Špagete kuhamo po navodilih v slanem kropu. Oprane bučke nastrgamo na zelo tanke ploščice, opran paradižnik zrežemo na četrtine, čebulico na obročke. Česen in feferon naseklja-

Za vsakogar nekaj

mo, dodamo paradižnik, bučke, čebulico, sol, poper, olje, kis. Stresemo na odcejene in z maslom pokapljane špagete. Lahko dodamo tudi na na koščke narezano mocarelo.

PALAIČINKE S SKUTO IN SVEŽIM SADJEM

Potrebujemo za testo: 3 jajca, 3 dl mleka,

200 g moke, vaniljev sladkor, ščepec soli, sladkor. Potrebujemo za nadev: 300 g nemastne skute, sok limone ali pomaranče, sveže sadje (jagode, maline, brusnice...), sladkor po želji.

Priprava: Iz sestavin za testo naredimo gladko maso in pustimo, da malo počiva. Za nadev dobro pretlačimo skuto

z dodatkom soka in sladkorja, vse dobro premešamo. Palačinke spečemo in premažemo z nadevom. Dodamo narezano sadje. Palačinke previjemo in posujemo s sladkorjem v prahu (glej sliko).

Ivanka Nikčević

PREGOVORI SO ZAKLAD ČLOVEŠKE MODROSTI

*Krtove dežele še nobeden ne ubrani.
Mera in vaga v nebesa pomaga.
Nadloge so povsod, kjer-koli je razširjen človeški rod.
Lažnivec ne sme biti pozabljivec.
Zlato ne govori, pa more vse.
Vsak mlinar vodi vodo na svoj mlin.
Senca visokih dreves se daleč razteza.
Sila hrast ruje.
Roka roko umije.
Dajati je slajše nego jemati.
Mlada kri mirno ne stoji.
Brez uzde strasti gotova propast.*

Zbrala Cvetka Matko

VSAKO PRETIRANO SONČENJE JE NEVARNO

Sodobni Evropejci si težko predstavljamo poletje brez izpostavljanja soncu, vendar sonce pušča posledice. Najresnejši je kožni rak, glavni dejavnik tveganja za njegov nastanek so sončni žarki, opozarjajo dermatologi.

Število kožnega raka v zadnjem desetletju se je skoraj podvojilo. Daleč najnevarnejša je oblika kožnega raka, ki vznikne iz pigmentnih celic. Maligni melanom je rak človeškega telesa, ki narašča najhitreje med vsemi, in je smrtno nevaren, zato mu posvečamo največ pozornosti. Sončni žarki vplivajo na kožo negativno, skrajna posledice pretiranega sončenja pa je razvoj kožnega raka. Dednost je izjemno pomembna. Vsi svetlopolti, svetlooki, posebno pa rdečelasi in pegasti ljudje imajo slabšo zaščito pred UV-sevanjem in so zato dovzetnejši za bolezen. Temnejši ljudje so bolje zaščiteni pred tem, da bi zboleli. Velik delež kožnih rakov, od osem do dvanajst odstotkov je genskih. Koža ima sposobnost, da se ščiti sama. Porjavitev ni nič drugega kot obramba pred sončnimi žarki. V koži so celice, ki jim pravimo melanociti in izdelujejo rjavi pigment melanin in tako preprečuje prodiranje UV-žarkov v globlje plasti. Obramba kože je znatno boljše pri temnejše pigmentiranih ljudeh. Kljub temu pa žarki prodrejo skozi in zaradi globalnega delovanja poškodujejo elastin in kolagen. Na nekaterih točkah nastanejo spremembe, ki so lahko starostne ali rakave.

Ali so vsi sončni žarki koži nevarni?

Sončne žarke delimo glede na valovno dolžino. UVA žarki so dolgovalovni in prodirajo globlje v kožo. Povzročajo porjavlost. UVC so žarki kratkih valovnih dolžin, ki jih v celoti absorbira atmosfera in ne pridejo do zemlje. UVB žarki prodirajo v zgornje plasti kože - povzročajo vnetje in sončne opekline. So tudi dokazano karcinogeni. S tanjšanjem ozonske plasti je čedalje več UVB žarkov. Pa še nekaj je - kadar žarek pada pod kotom, denimo pozimi, je njegova pot skozi ozonsko plast dolga, če pada navpično, je krajša, zato nas teoretično lahko nas najbolj opeče 21. junija. Koža ni pripravljena na sonce, zato nas lahko močno opeče. Od tod tudi rek, da je pomladno sonce najnevarnejše. Pri sončnih opeklinah je koža vneta, pojavijo se tudi mehurji. Sončenje lahko izzove alergije in razne fototoksične reakcije. Nekatera zdravila (antibiotiki, tetraciklini) lahko povzročijo, da že zelo majhen odmerek sonca izzove močno reakcijo. Pozne posledice se pokažejo šele po desetletjih izpostavljanja soncu. Gube so posledica propadanja kolagenskih in elastičnih vlaken. Na delih, ki so bili dolgo izpostavljeni soncu, se pojavljajo pege. Razne oroženitve zaradi posledic delovanja sončnih žarkov so predstopnja kožnega raka.

Kožo je treba zaščititi

Ali z obiskom solarija kožo pripravimo na sončenje? Ne, odgovarjajo dermatologi. Če gremo v solarij, koži škodujemo. Stroka odklanja pretirano sončenje in sončenje v solariju. Če ste popolnoma beli, nekaj obiskov solarija lahko. Še vedno velja, da sonce draži kožo in ji škodi. Škoda, ki nastane na soncu, bo bistveno manjša, če bomo zaščiteni, ne bomo pa s tem preprečili vse škode. Tudi če se namažemo z izdelkom z višjim faktorjem, ne smemo misliti, da smo varni. Vemo, da je sonce škodljivo in se moramo pred njim zavarovati. Bistveno je, da nas ne opeče, kajti vsaka opekline ali vnetje, ki jo opekline povzroči, sproži starostne spremembe na koži in tudi kaj več. Uporabljati moramo ustrezne izdelke: faktor naj bo visok, sredstvo mora varovati pred žarki UVA in UVB, na kožo pa ga moramo nenehno nanašati.

Izbrala Cveta Matko

ODMEV

Novi odmev
izdaja
**Kulturno-prosvetno
društvo Slovenski
dom**
iz Zagreba s
pomočjo
**Savjeta za
nacionalne manjine
Republike Hrvatske**
in
**Urada Vlade
Republike Slovenije
za Slovence v
zamejstvu in po
svetu.**

Za izdajatelja:
Darko Šonc.

Uredništvo:
**Miroslava Maria
Bahun,
Silvin Jerman,
Polona Jurinič,
Ivica Kunej,
Cvetka Matko,
Franc Strašek,
Darko Šonc.**

Pregled, priprava
in oprema besedil:
Ilinka Todorovski.
Oblikovanje in prelom:
Ljudevit Gaj.
Tisk: **Intergrafika,**
Bistranska 19,
Zagreb.

Izhaja občasno v
slovenskem in
hrvaškem jeziku.
Naklada:

800 izvodov.,

Naslov uredništva:
**Kulturno-prosvetno
društvo Slovenski
dom,** Masarykova
13/I, 10000 Zagreb;
slovenski-dom@
zg.t-com.hr,
<http://slovenci.hr>